

Cercetare sociologică

Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice

Această ediție a fost elaborată cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în cadrul Proiectului „Consolidarea funcțiilor de analiză și prevenire a corupției ale Centrului Național Anticorupție”, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei, cofinanțat și implementat de PNUD Moldova.

Conținutul acestei ediții nu reflectă neapărat viziunile și politicile Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

Chișinău, 2015

Cuprins

I. Obiectivul și sarcinile cercetării sociologice.....	3
Aspecte metodologice.....	3
II. Informații generale despre respondenți	5
Distribuirea geografică.....	5
Mediul rezidențial.....	7
Vârsta.....	7
Genul.....	7
Studiile.....	7
Ocupația.....	8
Veniturile.....	8
III. Percepții privind corupția.....	9
Sursele de informare despre corupție	9
Problemele pe care le întâmpină respondenții	10
Conștientizarea pericolului corupției	12
Evoluția corupției	12
Cauzele răspândirii corupției	13
Conflictul de interese – una din cauzele corupției	14
Percepții privind răspândirea corupției	14
Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu funcționarii publici.....	16
IV. Experițe în contactarea instituțiilor publice	17
Mita medie	19
Mita totală estimată	20
Plăți neoficiale voluntare sau sub presiune.....	21
Cazuri concrete de corupție invocate de respondenți	21
V. Corupția și climatul antreprenorial	30
Aportul statului în desfășurarea afacerilor (opiniile oamenilor de afaceri).....	30
Timpul de lucru utilizat pentru soluționarea problemelor cu funcționarii din instituțiile de stat.....	30
Comportamentul inspectorilor fiscali la depistarea abaterilor de la legislație	31
Mita comparativ cu evaziunea fiscală.....	31
Frecvența controalelor din partea statului	32
Participarea la achiziții publice	32
VI. Angajamente privind prevenirea corupției.....	33
Disponibilitatea de a oferi mită.....	33
Aspectul emotiv al plătitorului de mită.....	33
Toleranța față de corupție	33
VII. Oponerea fenomenului corupției.....	34
Confruntarea cu fenomenul corupției	34
Denunțarea cazurilor de corupție.....	34
Soluționarea problemelor pe căi oficiale	35
Aprecieri privind profesionismul și credibilitatea angajaților instituțiilor de drept și de control	36
Credibilitatea angajaților din organele de drept și control	36
VIII. Poate fi combătută corupția în Republica Moldova?	37
Căile eficiente de combatere a corupției	37
Salarii vs. plăți neoficiale.....	38
IX. Indicatori de risc ai corupției	39
Sumar executiv	40
Anexe	46

I. Obiectivul și sarcinile cercetării sociologice

Transparency International – Moldova a realizat această cercetare cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în cadrul Proiectului „Consolidarea funcțiilor de analiză și prevenire a corupției ale Centrului Național Anticorupție”, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei, cofinanțat și implementat de PNUD Moldova.

Cercetarea are ca scop analiza percepțiilor și experiențelor reprezentanților gospodăriilor casnice și oamenilor de afaceri privind corupția în Republica Moldova și evaluarea impactului implementării Strategiei Naționale Anticorupție în anul 2015.

Sarcinile cercetării sunt următoarele:

- evaluarea gradului de conștientizare a pericolului corupției;
- stabilirea cauzelor principale ale corupției;
- aprecierea percepțiilor și experiențelor proprii privind răspândirea corupției în diferite domenii, sectoare și instituții;
- estimarea sumei totale a plăților neoficiale în diferite instituții/servicii publice;
- evaluarea credibilității și nivelului de profesionalism al colaboratorilor unor organe de drept/control;
- evaluarea nivelului de toleranță față de fenomenul corupției, a acceptabilității plăților neoficiale și a disponibilității de a oferi mită;
- analiza situației privind confruntarea cu fenomenul corupției, denunțarea cazurilor de corupție și soluționarea legală a problemelor;
- evaluarea nivelului de familiarizare a populației cu noțiuni specifice domeniului anticorupție;
- identificarea celor mai eficiente măsuri de prevenire și combatere a corupției;
- evaluarea indicatorilor de risc ai corupției într-o serie de domenii/instituții publice.

În cadrul cercetării, în baza a doua chestionare separate pentru ambele categorii de respondenți, au fost intervievați oamenii de afaceri și reprezentanții gospodăriilor casnice. Întrebările au vizat atât percepțiile respondenților privind răspândirea fenomenului corupției, cât și experiența proprie a acestora pe parcursul ultimelor 12 luni. În cadrul analizei au fost cercetate 37 de domenii/sectoare/autorități, cu precădere, publice. Inserarea în chestionare a unei întrebări de tip deschis a oferit posibilitatea colectării unor exemple concrete de corupție și alte abuzuri din partea funcționarilor publici.

Aspecte metodologice

Volumul eșantionului: 1099 persoane în vârstă de la 18 ani și mai mult, în cazul gospodăriilor casnice; 513 de unități de business.

Eșantion: stratificat, probabilist (aleatoriu), bistadial.

Criterii de stratificare: 12 regiuni geografice, pe baza unităților administrativ-teritoriale de până la ultima reformă administrativ-teritorială, mediu rezidențial (urban-rural), mărimea localităților urbane (2 tipuri), mărimea localităților rurale (2 tipuri). Eșantionul oferă mărimea necesară analizei reprezentative pentru straturile: urban, rural, zonele Nord, Sud, Centru, cu marje de eroare corespunzătoare mărimii straturilor.

Eșantionare:

Eșantionul pentru gospodăriile casnice. Volumele straturilor urbane și ale totalului pe regiuni (fostele județe) a fost calculat proporțional cu numărul populației în conformitate cu datele comunicate de Biroul Național de Statistică. Volumele straturilor rurale au fost calculate proporțional cu numărul de alegători.

Stadii de randomizare:

- I. *Localitatea:* în cadrul straturilor ajustate, localitățile selectate s-au stabilit în mod aleatoriu, în baza unui tabel cu numere aleatorii.

II. *Gospodăria*: numărul maximal de interviuri efectuate într-un punct de eșantionare a fost 9. *Gospodăriile* în care s-a efectuat interviul au fost selectate prin metoda rutei aleatorii, cu un pas statistic.

III. *Persoana*: în cazul în care în gospodăriile selectate existau mai multe persoane adulte, persoana interviuată a fost selectată prin metoda celei mai apropiate zile de naștere.

Eșantionul pentru oamenii de afaceri a fost proiectat în baza catalogului de mărfuri și servicii VARO-INFORM MOLDOVA, 2015. Pentru selectarea subiecților care vor fi intervievați s-a utilizat un pas statistic. Pentru înlocuirea refuzurilor din prima extragere s-a efectuat o extragere repetată. Procedura s-a repetat până a fost acumulat numărul necesar de interviuri.

Reprezentativitate: eșantionul este reprezentativ la nivel național, cu o marjă de eroare de $\pm 2,9\%$ pentru gospodăriile casnice și $\pm 4,4\%$ – pentru unitățile de business.

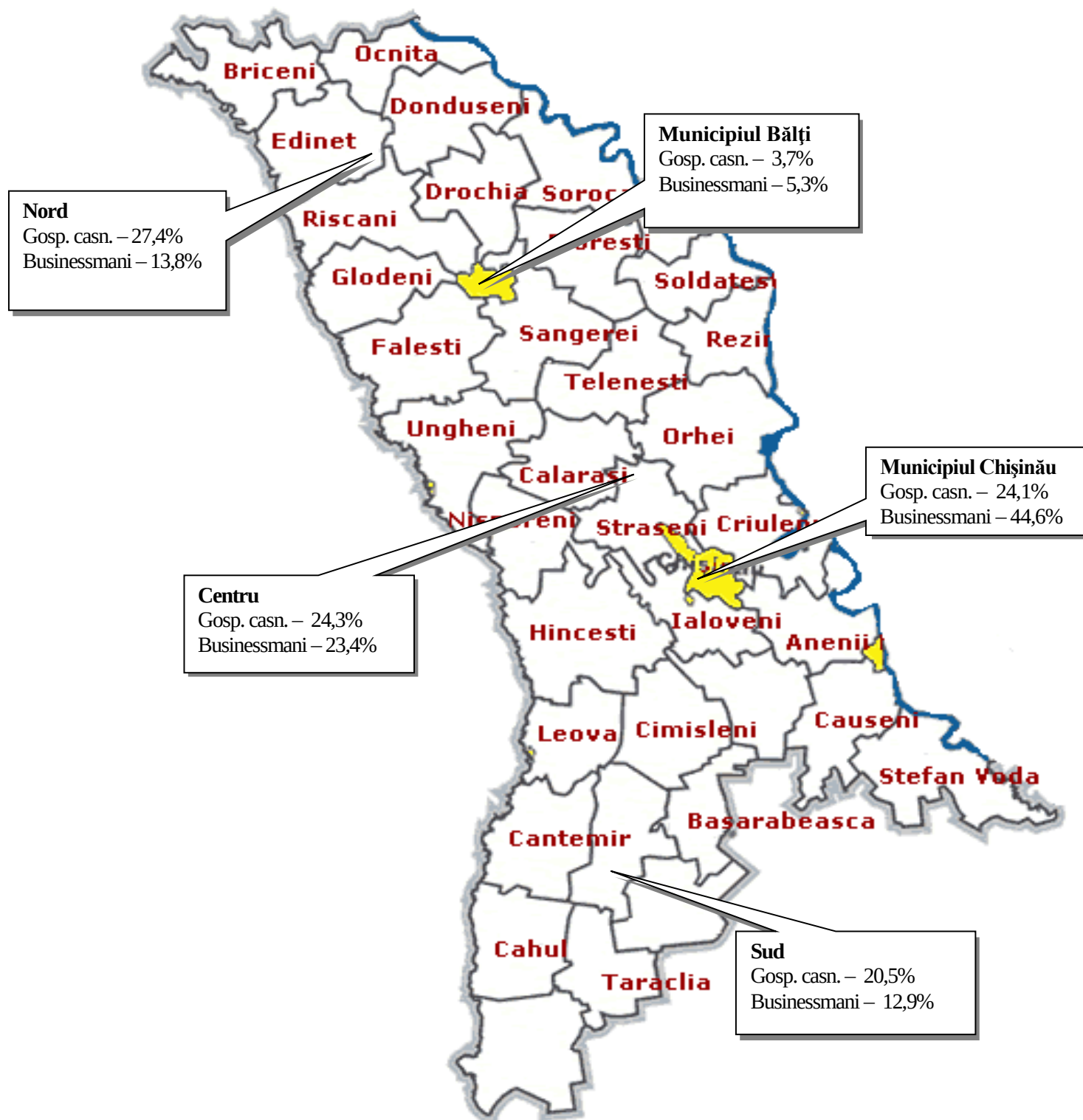
Perioada de culegere a datelor: octombrie – noiembrie 2015. Interviurile au fost realizate de către operatorii rețelei CBS-AXA. Chestionarul a fost perfectat în limbile română și rusă, oferindu-le respondenților posibilitatea de a alege varianta potrivită.

Verificare: Calitatea culegerii datelor și veridicitatea realizării interviurilor au fost verificate de CBS-AXA. Au fost recontactați la domiciliu cca 10% din respondenți, recontactați la telefon – cca 30% din respondenți.

Introducerea și prelucrarea datelor obținute au fost realizate în programul SPSS 15.

II. Informații generale despre respondenți

Distribuirea geografică

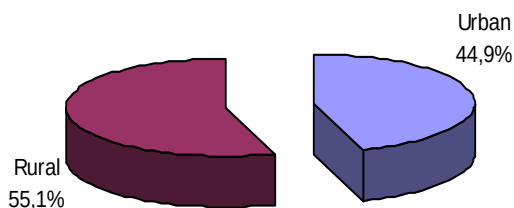

Distribuirea respondenților pe raioane, %

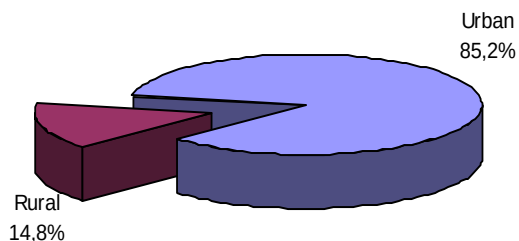
Unități administrativ-teritoriale	Gospodării casnice	Businessmani
Chișinău	24,0	44,4
Bălți	3,6	5,2
Anenii Noi	1,8	2,5
Basarabeasca	0,4	0,2
Briceni	2,3	2,5
Cahul	3,0	5,1
Cantemir	2,0	0,6
Călărași	1,9	2,1
Căușeni	2,0	1,0
Cimișlia	3,0	1,4
Criuleni	4,0	1,6
Dondușeni	1,2	1,9
Drochia	2,2	1,4
Edineț	2,1	0,8
Fălești	2,2	1,0
Florești	2,8	1,0
Glodeni	1,9	0,8
Hâncești	2,6	2,1
Ialoveni	2,2	1,8
Leova	2,2	1,2
Nisporeni	2,5	2,1
Ocnîța	1,8	1,8
Orhei	3,6	2,7
Rezina	2,1	3,1
Râșcani	1,9	1,4
Sângerei	2,0	0,6
Soroca	2,1	0,8
Strășeni	3,0	1,9
Șoldănești	1,0	1,2
Ștefan Vodă	2,1	0,6
Taraclia	1,2	1,2
Telenești	1,9	1,0
Ungheni	2,8	1,2
UTA Găgăuzia	4,6	1,8

Mediul rezidențial

Mediul rezidențial: gospodării casnice, %

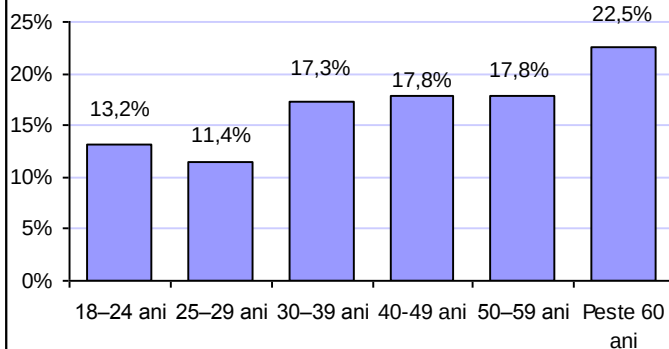

Mediul rezidențial: businessmani, %

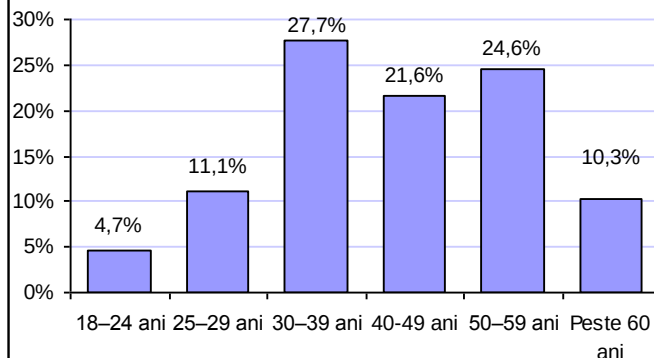

Vârsta

Vârsta respondenților: gospodării casnice, %

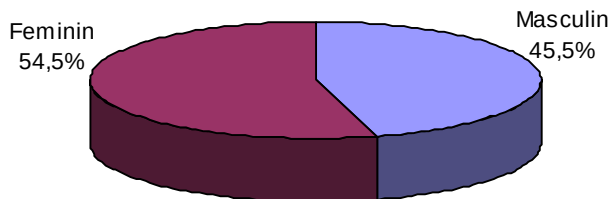

Vârsta respondenților: businessmani, %

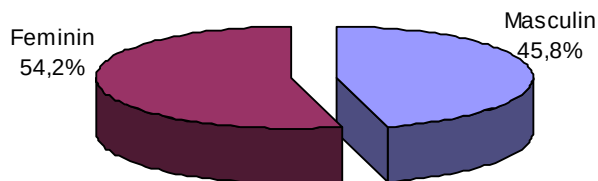

Genul

Genul respondenților: gospodării casnice, %

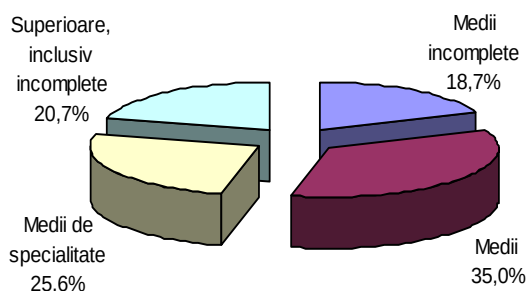

Genul respondenților: businessmani, %

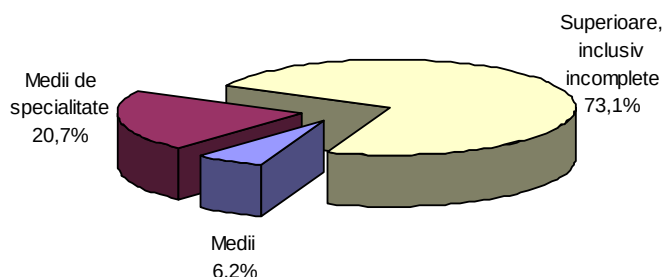

Studiile

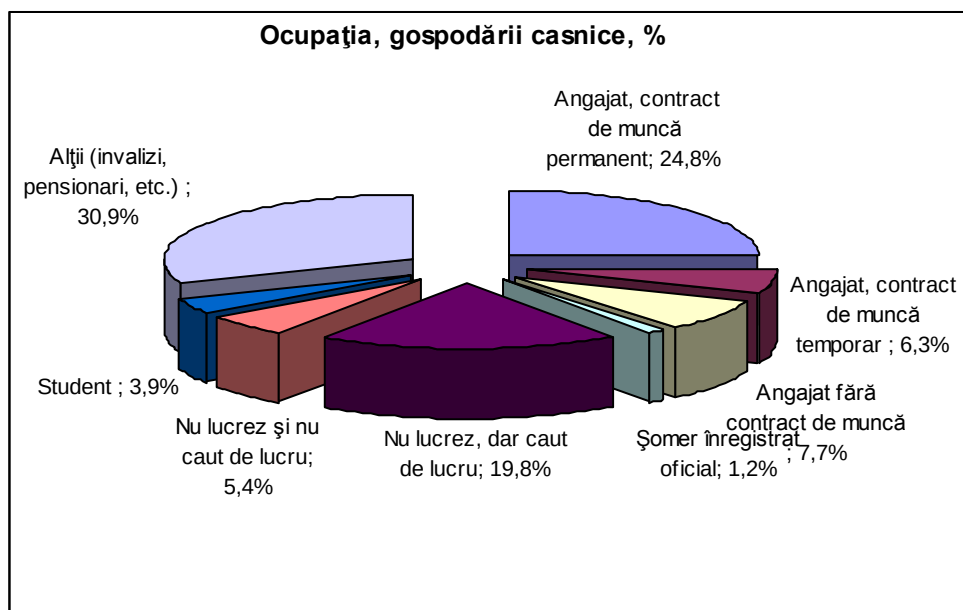
Studiile respondenților, gospodării casnice %

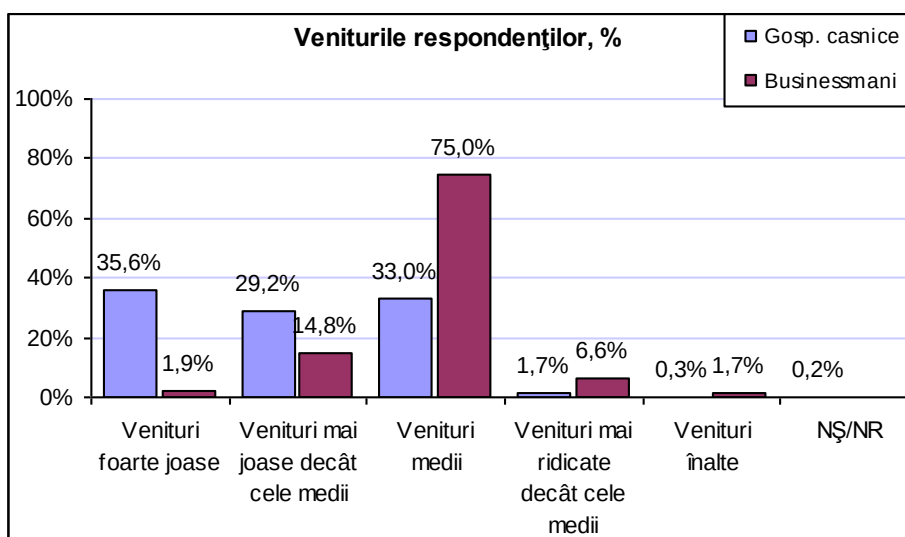
Studiile respondenților: businessmani, %

Ocupația

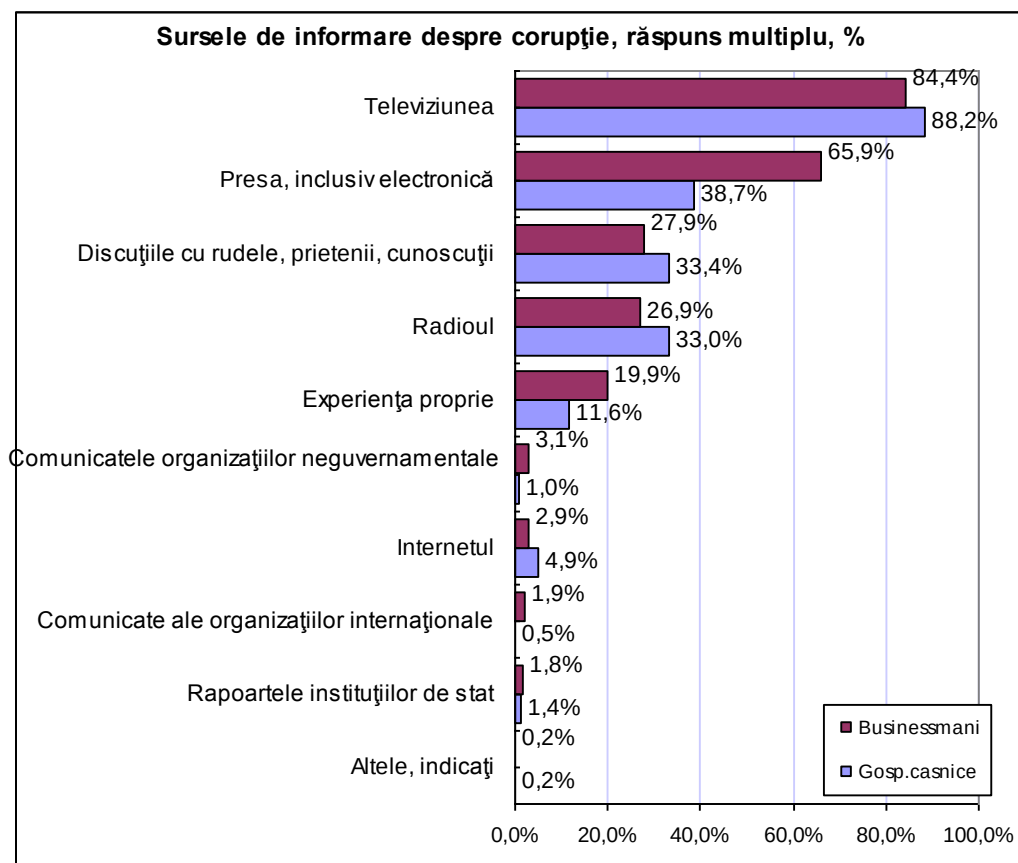
Veniturile

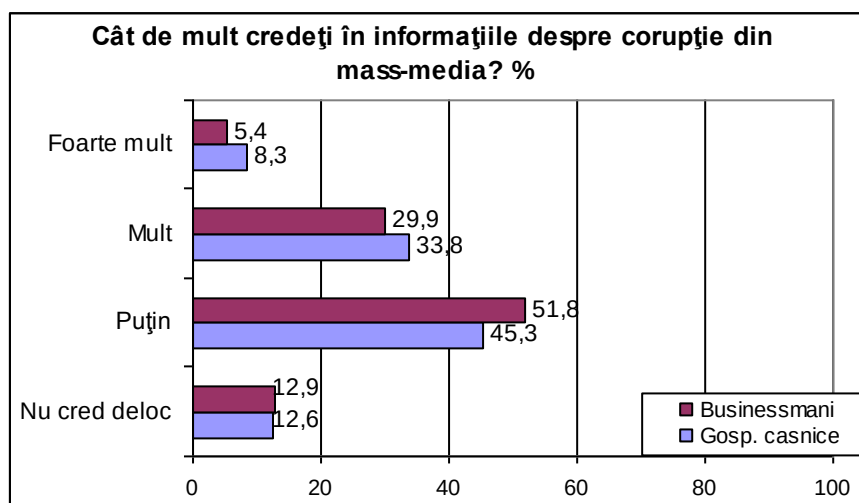
II. Percepții privind corupția

Sursele de informare despre corupție

Pentru mai mult de 80% din respondenți, principala sursă de informare privind cazurile de corupție și eforturile statului de a o combate este televiziunea. Din această cauză, concentrarea mai multor canale de televiziune în mâinile unei singure persoane creează condiții propice pentru o eventuală manipulare a opiniei publice și inducere în eroare privind eficiența reformelor din domeniul anti-corupție.

Cât de mult respondenții au încredere în informațiile despre corupție din mass-media

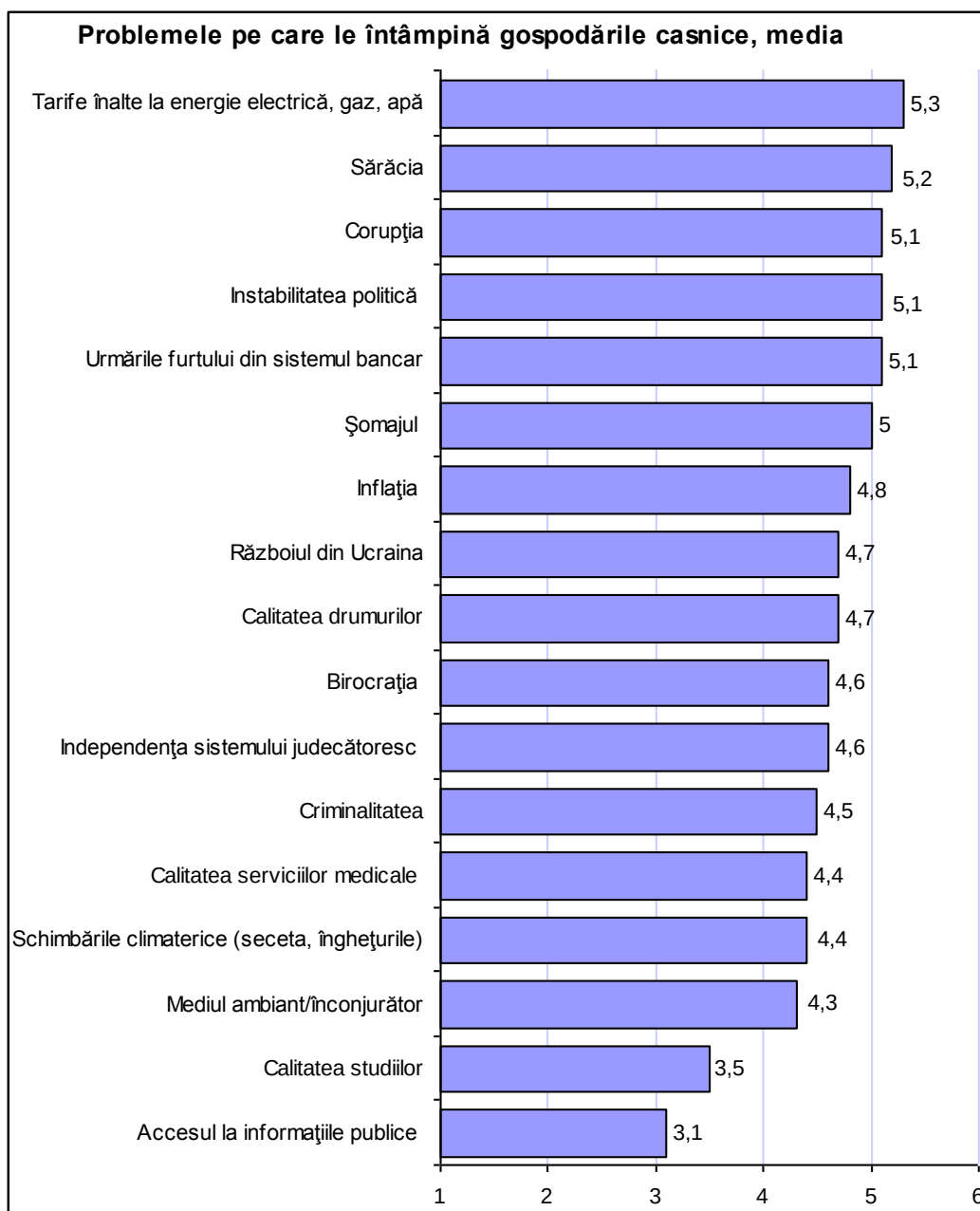

Respondenții care au încredere în informațiile despre corupție din mass-media, %

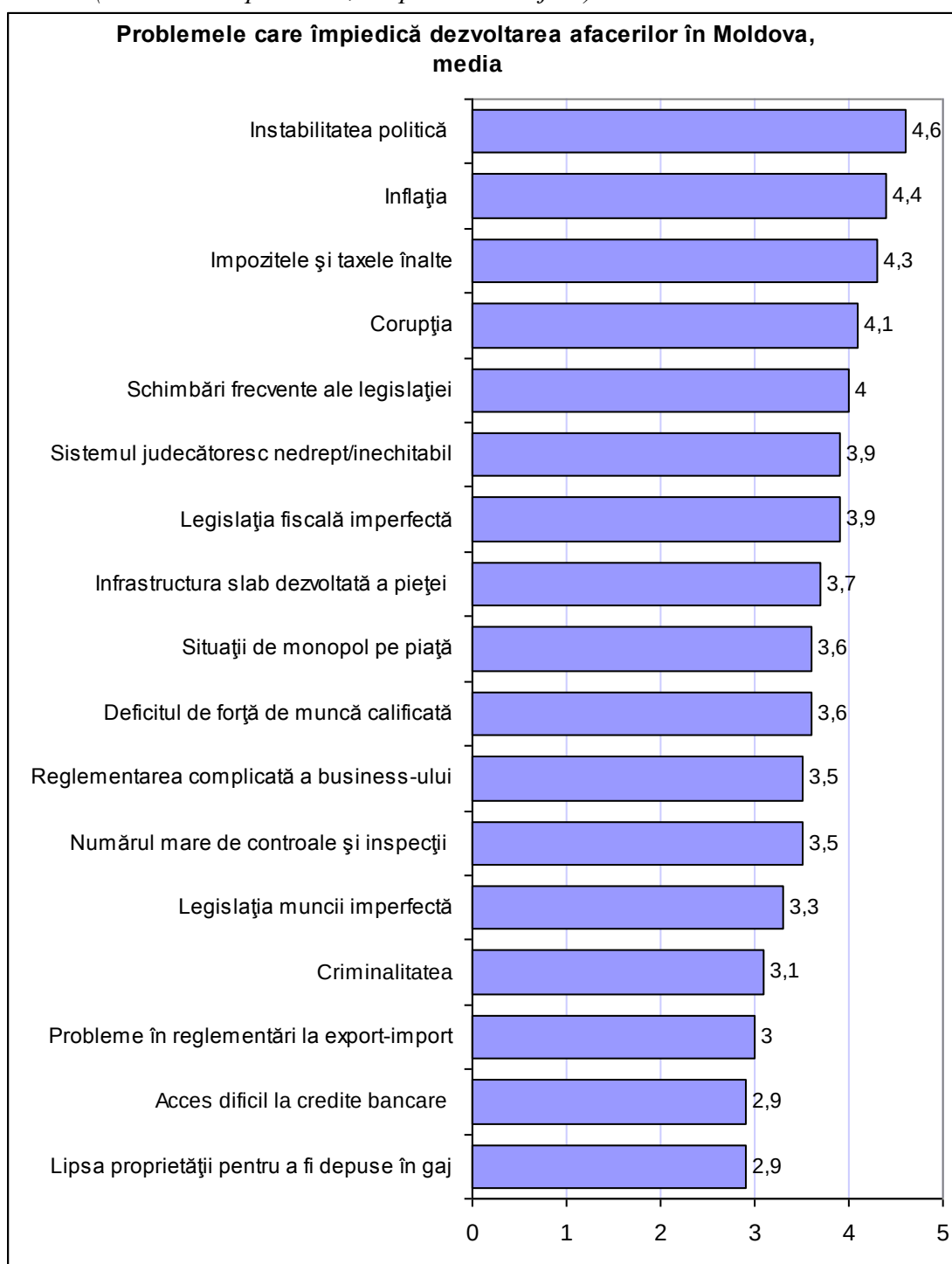
	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	40,3	50	33,9	38,3	42,1
Businessmani	38,5	55,5	44,1	41,6	35,3

Problemele pe care le întâmpină respondenții

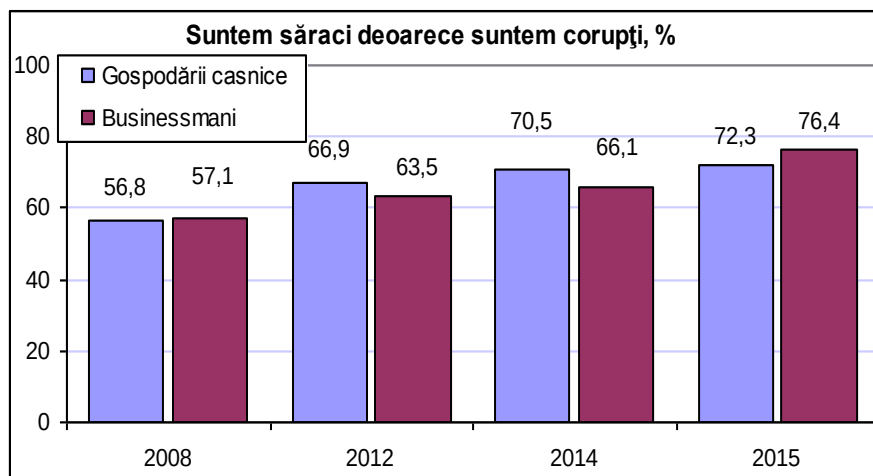
Cât de acute sunt pentru Dvs. următoarele probleme? (Media, este estimată la o scară de la 1 până la 6, unde 1 – nu este o problemă, 6 – problemă majoră)

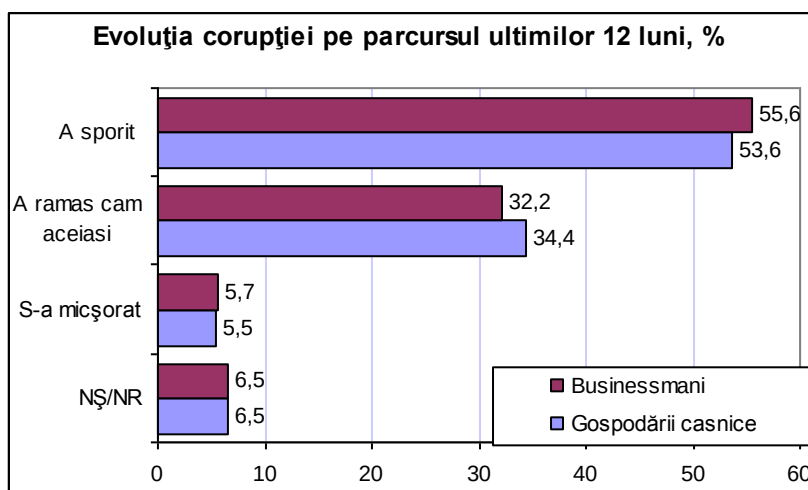
În ce măsură următorii factori împiedică desfășurarea afacerilor în Moldova? (Media, se evaluează la o scară de la 1 la 6 (1 – nu este o problemă, 6 – problemă majoră)).

Corupția rămâne percepută ca o problemă foarte gravă atât de reprezentanții gospodăriilor casnice, cât și de oamenii de afaceri care o plasează în top-ul primelor cinci probleme pe care le întâmpină, alături de tarifele înalte la energie/gaz/apă, sărăcie, instabilitatea politică, inflația și urmările furtului din sistemul bancar.

Conștientizarea pericolului corupției

Nivelul de conștientizare a pericolului corupției crește constant: circa $\frac{3}{4}$ din reprezentanții ambelor categorii de respondenți consideră că fenomenul corupției generează sărăcie.

Evoluția corupției

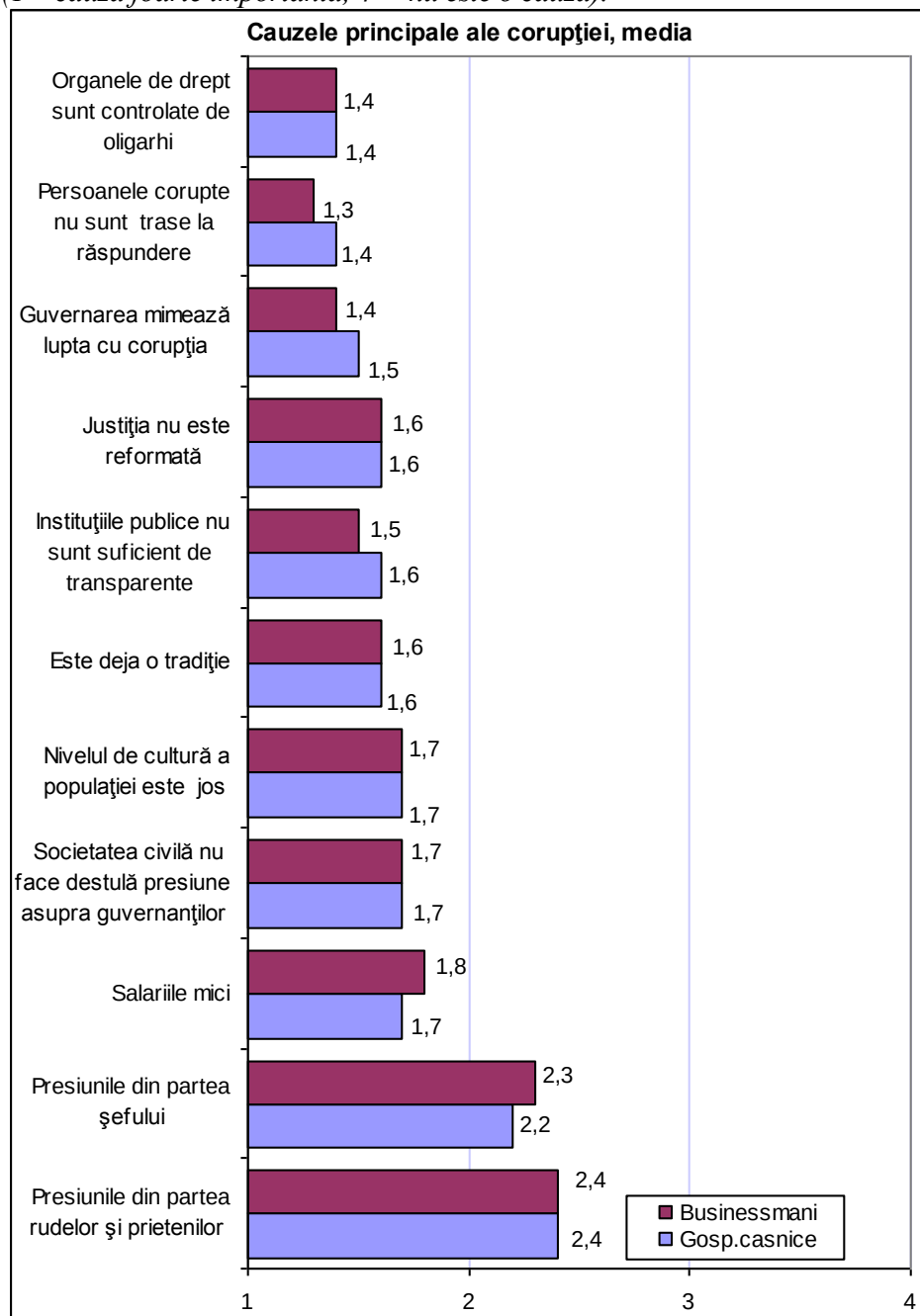
Deși pesimismul este, în anumită măsură, caracteristic culturii naționale din Moldova, fapt care adesea determină o pondere relativ stabilă de răspunsuri negative în sondaje la cele mai diverse tematici, în 2015, ponderea „pesimiștilor” privind sporirea corupției a crescut considerabil (de la 35-40% în diferite perioade până mai mult de jumătate în prezent) – fapt care sugerează că acest pesimism ar putea avea la bază experiența proprie.

Respondenții care consideră că fenomenul corupției a sporit în ultimele 12 luni, %

	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	45,4	41	49,6	46,5	53,6
Businessmani	35,4	33	41,9	39,5	55,6

Cauzele răspândirii corupției

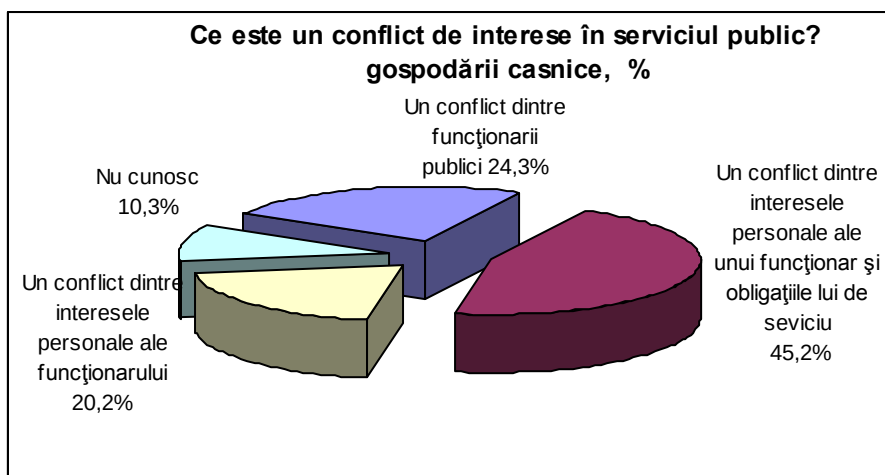
Cât de importante sunt următoarele cauze în răspândirea corupției în Moldova? Media, se evaluează la o scară de la 1 până la 4 (1 – cauză foarte importantă, 4 – nu este o cauză).

Printre cauzele principale ale corupției respondenții au menționat: controlul organelor de drept de către oligarhi, neatragera la răspundere a persoanelor corupte, mimarea luptei cu fenomenul corupției de către guvernanți și nereformarea justiției.

Conflictul de interese – una din cauzele corupției

O parte considerabilă a populației nu înțelege că, în multe cazuri, la originea corupției sunt conflictele de interese. Mai mult de ½ din reprezentanții gospodăriilor casnice nu înțeleg corect noțiunea de conflict de interese, nefiind astfel în stare să se opună acestuia. În context este necesară familiarizarea continuă a populației cu prevederile cadrului legal privind conflictele de interese și promovarea practicilor de informare de către populație a organelor competente despre eventualele conflicte de interese.

Percepții privind răspândirea corupției

Cât de des se recurge la bani, cadouri, contacte personale pentru a „soluționa” problemele în următoarele domenii? (% respondenților care consideră că la plăți neoficiale se recurge adesea, foarte des și întotdeauna)

Denumirea autorităților/serviciilor/domeniilor	Gospodării casnice, %		Businessmani, %	
	2014	2015	2014	2015
Administrația publică centrală	43,1	58,5	36	46,6
Administrația publică locală	38	45,1	36,2	39,7
Inspectoratele fiscale	45,6	55,1	37,2	41,3
Vama	59,2	66	46,2	68,6
Poliția de frontieră/fostul serviciu de grăniceri	47,4	56,8	31,7	38
Poliția	63,6	74,3	49,7	49,5
Procuratura	60,9	72,8	40,8	48,4
Inspecțiile sanitar-epidemiologice	46,6	49,7	33,7	38,2
Birourile cadastrale	37	41,5	21	24,6
Arenda proprietății de stat	39,8	41,6	26,4	29,3
Instanțele de judecată	66	70,2	53	55,5
Achizițiile publice	42,3	41,3	35,1	39
Instituțiile de învățământ	60,2	62,6	z	z
Instituțiile medicale	69,5	72,3	z	z
Oficiile stării civile	28,7	29	z	z
Birourile de pașapoarte	25,3	27,7	9,2	11,8
Serviciile comunale	20,9	22,2	8,1	9,9

Camera Înregistrării de Stat	25,8	26,7	14,4	19,5
Inspecțiile antiincendiare	29,7	25,3	21,7	20,3
Inspectoratul energetic	31,7	27,4	16	17,5
Inspekția ecologică	33,2	31,1	21	21,5
Centrul Național Anticorupție	26,2	48,9	29,1	35,7
Eliberarea vizelor	35,8	32,3	18,8	16,6
Licențierea	35,5	38,6	12,7	24,2
Birourile notariale	46,6	35,8	25,4	16,4
Birourile de avocați	26,2	54,3	14	30,2
Accesul la credite, împrumuturi	50	26,8	11,5	14,8
Înregistrarea transportului, eliberarea certificatului de conducere	48,5	56,7	32,6	38,6
Revizia tehnică a automobilelor	47,8	53	31,7	37,8
Eliberarea autorizațiilor de construcție	24	51,4	41,8	45,4
Furnizarea de apă	23,6	22,5	10,1	12,2
Furnizarea de electricitate	23,6	22,1	9,6	11,8
Furnizarea de gaze	21,4	20,8	9,2	11,3
Furnizarea de căldură/agent termic	29,6	20,2	7,4	10,3
Inspekția Muncii	21,3	29,4	19,7	20,5
Telecomunicațiile	26,1	18,2	5,9	9,7

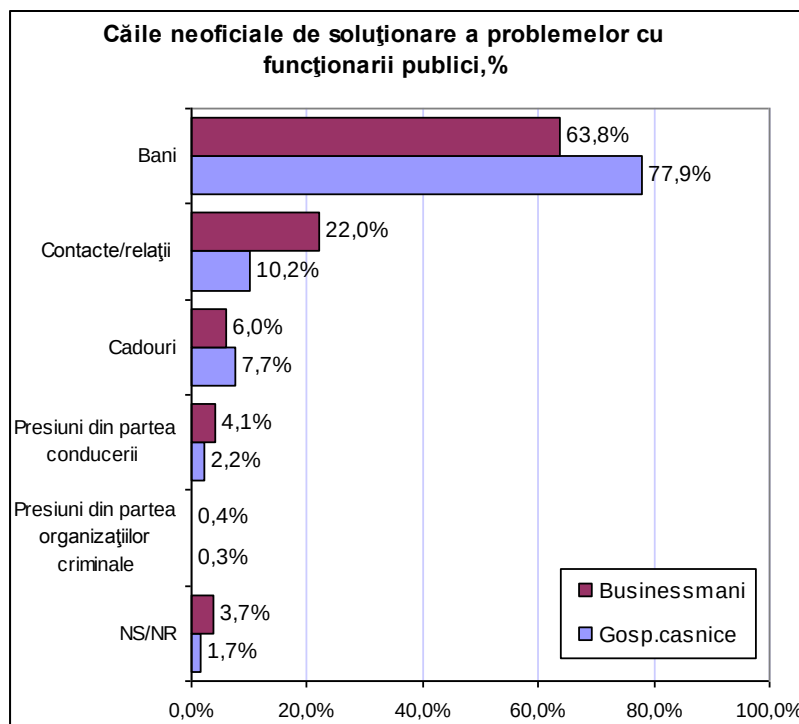
* z – instituția/domeniul nu a fost inclusă în chestionar în perioada de referință.

Reprezentanții gospodăriilor casnice consideră că dintre cele trei ramuri ale puterii de stat cel mai corupt este Legislativul, iar oamenii de afaceri – Judiciarul.

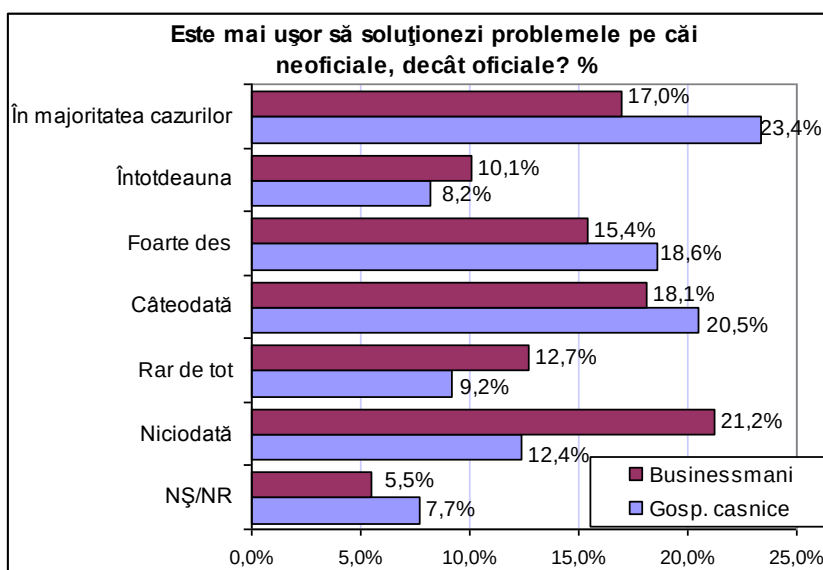
Care ramură a puterii de stat o consideră mai coruptă?

	Gospodăriile casnice, %			Businessmanii, %		
	2012	2014	2015	2012	2014	2015
Legislativul (Parlamentul)	25,7	29,5	35,3	11,6	12,5	24,4
Judiciarul (Sistemul judecătoresc)	45,7	41,4	31,9	51,9	60,6	43,5
Executivul (Guvernul)	22,7	20,5	27,9	19,8	11,4	22,2
Nu știu/ n-am răspuns	5,9	8,6	4,9	16,7	15,5	9,9

În percepția reprezentanților gospodăriilor casnice, fenomenul corupției este mai larg răspândit în poliție, procuratură, instituțiile medicale, instanțele de judecată și vamă. Oamenii de afaceri consideră că cele mai afectate de corupție sunt vama, instanțele de judecată, poliția, procuratura. În comparație cu 2014, a crescut ponderea respondenților care susțin că se recurge mai des la plăți neoficiale în instituțiile statului.

Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu funcționarii publici

Ca și anterior, banii rămân principalul instrument de soluționare a problemelor în serviciul public, ei fiind urmați de relații și cadouri. De aceea, consolidarea politicii de declarare și control a veniturilor și proprietății, identificarea averilor nejustificate a reprezentanților sectorului de stat devine tot mai importantă.

Este mai simplu de a soluționa problemele pe căi neoficiale decât pe cele oficiale?

Rămâne înaltă predispunerea populației de a soluționa problemele cu instituțiile statului pe cale neoficială. Astfel, circa o jumătate din reprezentanții gospodăriilor casnice și peste 40% din oamenii de afaceri, înțelegând pericolele corupției, rămân predispuși să recurgă la astfel de relații.

Ponderea respondenților care consideră mai simplu de soluționat problemele pe căi neoficiale*, %

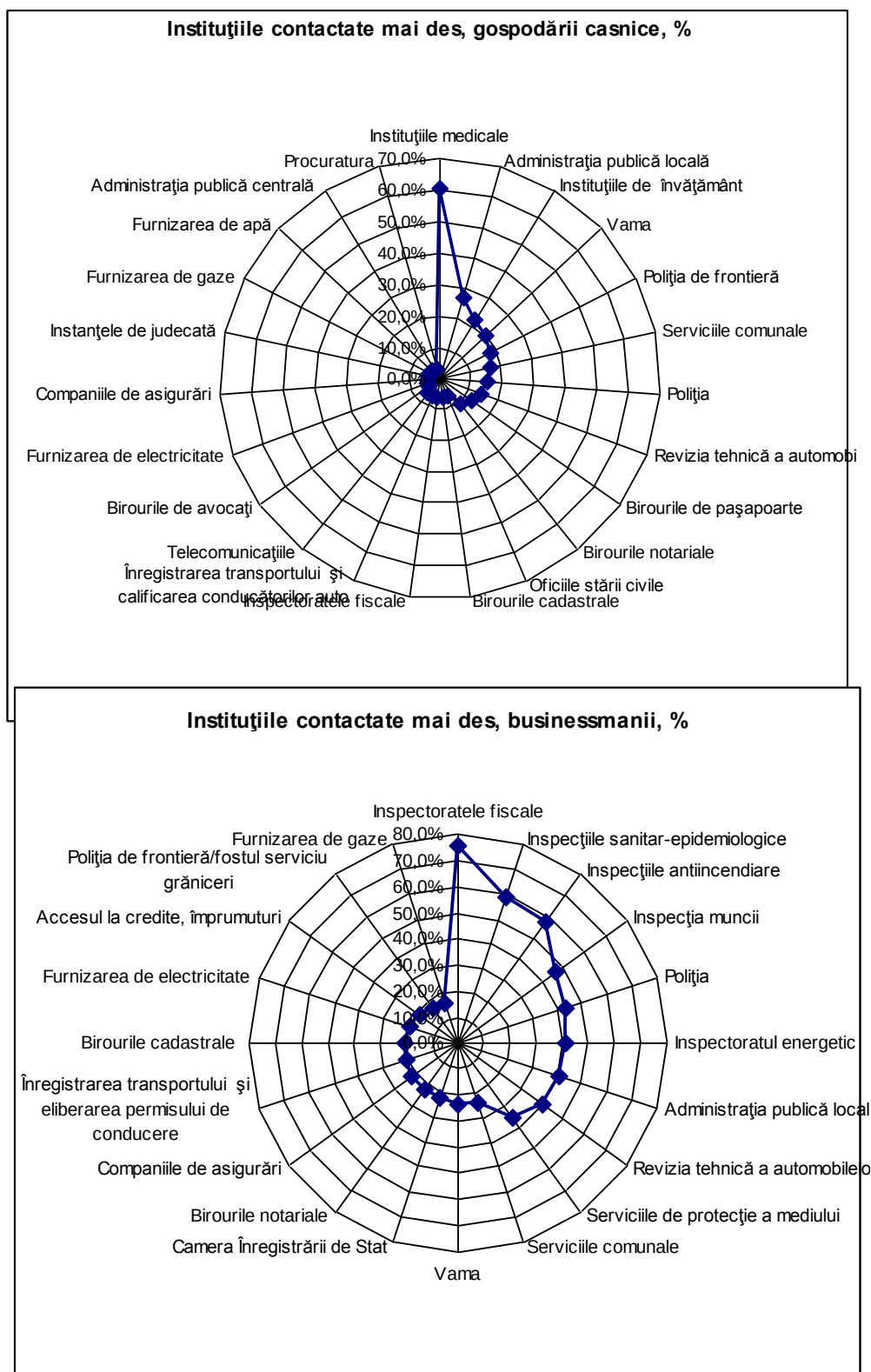
	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	48,6	49	53	52,7	50,2
Businessmani	45,7	41,8	47,6	40,7	42,5

* Notă: ponderea celor care consideră că problemele pot fi soluționate pe căi neoficiale foarte des, în majoritatea cazurilor și întotdeauna.

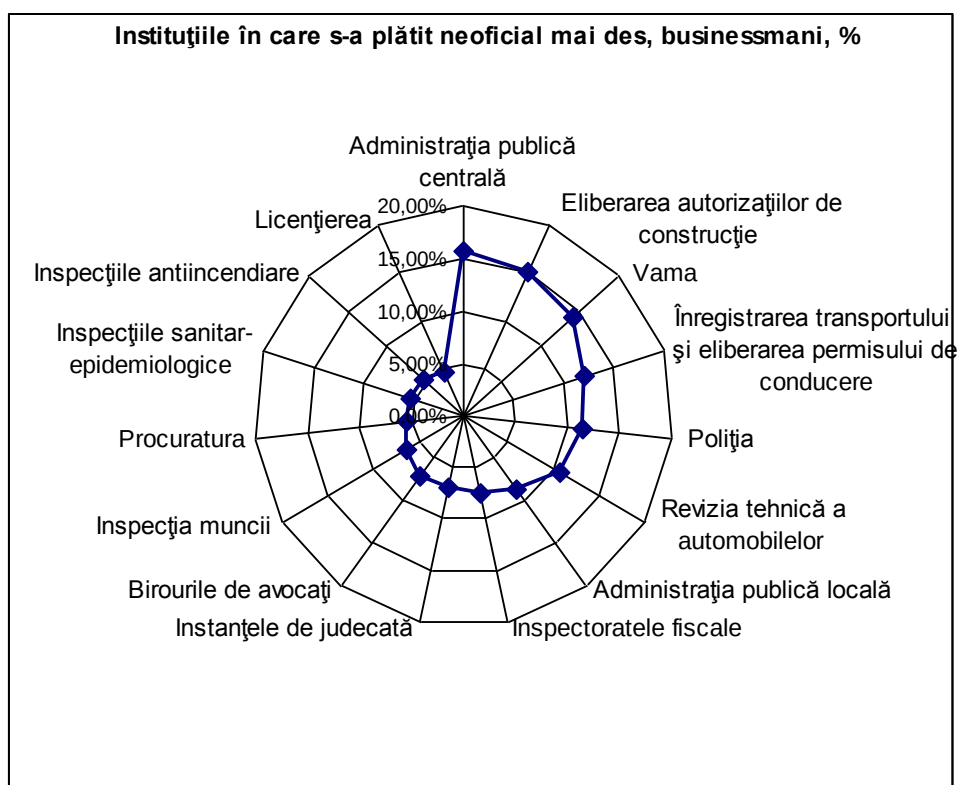
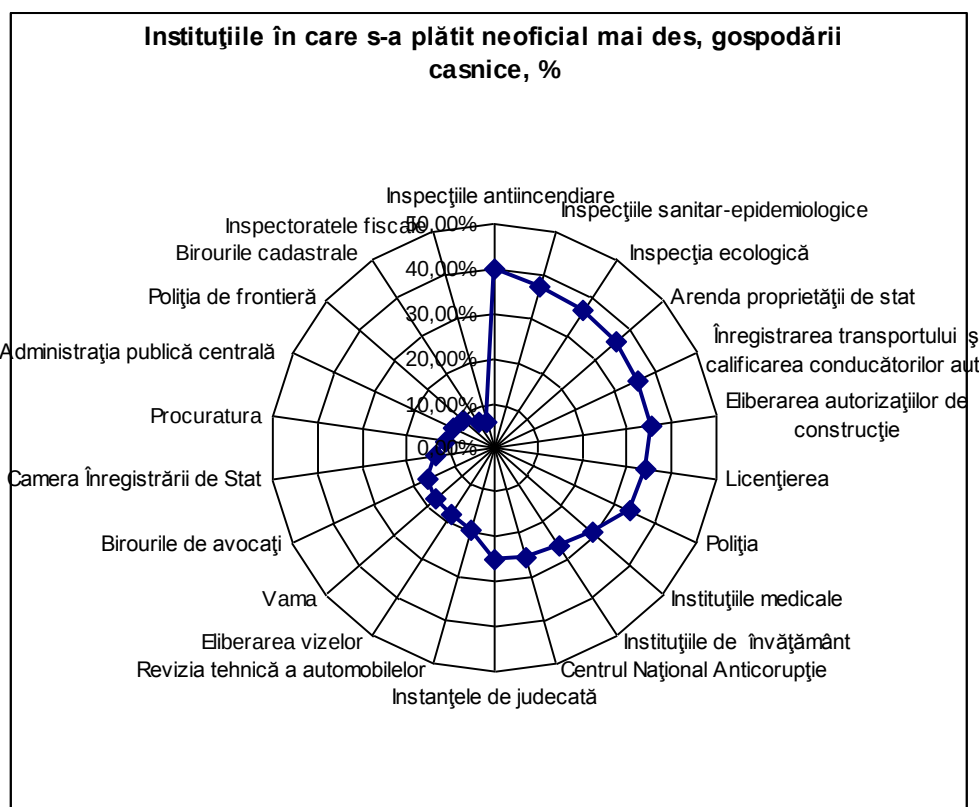
IV. Experiențe în contactarea instituțiilor publice

Pentru a identifica care este diferența dintre percepțiile publice privind răspândirea corupției și experiențele proprii cu acest fenomen, întrebările din prezentul capitol au fost adresate doar persoanelor care au contactat anumite instituții/domenii pe parcursul ultimelor 12 luni.

Instituțiile contactate cel mai des. Ați contactat următoarele instituții/servicii pe parcursul ultimelor 12 luni?
(% din totalul respondenților)

Instituțiile în care se plătește neoficial mai frecvent. Ați plătit neoficial în următoarele instituții/servicii pe parcursul ultimelor 12 luni? (% respondenților care au plătit neoficial din cei care au contactat instituția).

Mita medie**Businessmani: mita medie**

	Numărul de plăți	Suma minimă, lei	Suma maximă, lei	Media, lei
Inspectoratele fiscale	29	100	50000	6011
Poliția	25	50	10000	1622
Revizia tehnică a automobilelor	22	50	3000	696
Administrația publică locală	18	200	5000	4233
Vama	17	50	25000	4605
Inspecțiile sanitar-epidemiologice	16	100	6000	1239
Inspecțiile anti-incendiarie	15	100	5000	1290
Inspekția muncii	15	200	11000	2600
Înregistrarea transportului și eliberarea permisului de conducere	13	200	10000	2156
Administrația publică centrală	12	1500	10000	6250
Eliberarea autorizațiilor de construcție	7	500	5000	3500
Serviciile de protecție a mediului	6	1000	3600	2150
Instanțele de judecată	5	200	100000	26725
Camera Înregistrării de Stat	4	5000	5000	5000
Birourile de avocați	4	6000	6000	6000
Licențierea	3	4000	4000	4000
Furnizarea de electricitate	3	300	8000	3767
Poliția de frontieră/fostul serviciu de grăniceri	2	3000	3000	3000
Procuratura	2	5000	5000	5000
Achizițiile publice	2	3000	6000	4500
Inspectoratul energetic	2	5000	5000	5000
Centrul Național Anticorupție	2	2000	2000	2000
Furnizarea de gaze	2	3000	3000	3000
Arenda proprietății de stat	1	10000	10000	10000
Birourile de pașapoarte	1	100	100	100
Accesul la credite, împrumuturi	1	31000	31000	31000
Furnizarea de apă	1	3000	3000	3000
Companiile de asigurări	1	300	300	300

Gospodării casnice: mita medie

	Numărul de plăți	Suma minimă, lei	Suma maximă, lei	Media, lei
Instituțiile medicale	191	20	30000	13651
Instituțiile de învățământ	63	50	8000	1314
Poliția	55	50	20200	1633
Vama	38	50	9000	1340
Revizia tehnică a automobilelor	30	50	2000	578
Înregistrarea transportului și calificarea conducătorilor auto	23	200	6000	1586
Poliția de frontieră/fostul serviciu de grăniceri	18	50	9000	373

Instanțele de judecată	11	1000	16000	5042
Administrația publică locală	10	50	1000	505
Inspecțiile sanitar-epidemiologice	7	30	1500	691
Birourile de avocați	7	180	12000	4287
Birourile notariale	6	95	400	201
Birourile cadastrale	5	300	680	542
Inspecția ecologică	5	1000	3000	1267
Eliberarea vizelor	5	1500	2000	1750
Inspectoratele fiscale	4	600	9000	3320
Procuratura	4	500	20000	12399
Inspecțiile antiincendiarie	4	1500	2000	1931
Licențierea	4	500	5000	2654
Administrația publică centrală	3	300	1500	1142,36
Arenda proprietății de stat	3	100	4000	2353,99
Oficiile stării civile	3	50	200	154,37
Birourile de pașapoarte	3	100	150	122,59
Eliberarea autorizațiilor de construcție	3	1000	1000	1000
Camera Înregistrării de Stat	2	560	560	560
Centrul Național Anticorupție	2	30000	30000	30000
Accesul la credite, împrumuturi	2	150	150	150
Furnizarea de apă	1	100	100	100
Furnizarea de electricitate	1	100	100	100

Mita totală estimată

Răspândirea corupției poate fi măsurată nu numai prin densitatea plăților neoficiale, dar și prin suma totală a mitei colectată de la populație.

Estimarea mitei totale plătite de reprezentanții gospodăriilor casnice și oamenii de afaceri în domenii/instituții aparte a avut la bază astfel de indicatori precum sunt: frecvența mitelor în fiecare domeniu, mita medie și numărul total al agenților economici/gospodăriilor casnice din țară. Numărul total al gospodăriilor casnice la 1.01.2015 (1185053 gospodării) a fost calculat pornind de la statistica oficială privind numărul total al populației din Republica Moldova¹ (excluzând Transnistria) și numărul mediu al persoanelor într-o gospodărie casnică. Numărul total al agenților economici înregistrați la Camera Înregistrării de Stat la 01.10.2015² este 169611.

Mita totală în gospodăriile casnice a constituit în 2015 aproximativ 860 mil. lei, în 2014 – circa 891 mil. lei. Comparativ cu 2014, ținând cont de rata inflației de circa 13% în această perioadă de timp³, suma mitelor a scăzut mai mult, ceea ce ar putea fi explicat atât prin acțiunile anti-corupție întreprinse, cât și prin sărăcirea populației, aceasta nefiind în stare să achite mai multă mită în această perioadă. În 2015, reprezentanții gospodăriilor casnice au plătit neoficial cel mai mult în instituțiile medicale – aproape 1/3 din mita totală, în poliție și instituțiile de învățământ – cam 1/10 din mita totală. Este de remarcat faptul că, în comparație cu 2014, ținând cont de inflație, volumul mitei în medicină a scăzut cu 1/3, pe când în poliție a crescut cu 1/5.

¹ <http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/02%20POP/POP01/POP01.asp>

² <http://www.cis.gov.md/statistica#a>

³ Rata inflației a constituit în perioada de timp noiembrie 2014 – octombrie 2015 circa 13,2% (<http://statbank.statistica.md/pxweb/application/calculatoripc/default.aspx>).

Gospodarii casnice - evolutia mitei totale (mil.lei)

	2014	2015	2015 % fata de 2014	2015 % fata de 2014 in termeni reali (preturi comparative)	2014		2015	
					Frecventa mitelor (% din cei care au contactat)	Mita medie (lei)	Frecventa mitelor (% din cei care au contactat)	Mita medie (lei)
Politie	72.2	96.9	134.2	122	38.8	998	33.2	1633
Educatie	83.8	89.3	106.5	94.3	43	833	26.3	1314
Medicina	372.0	281.2	75.6	63.4	39.8	1387	28.9	1365
Inst. Judecata	20.0	59.8	299.0	286.8	25.3	2121.0	25.2	5042
Altele	343.0	330.0	96.2	95.4				
TOTAL	891.0	860.0	96.5	84				

Valoarea totală a mitelor plătite de oamenii de afaceri s-a cifrat în 2015 la 381 mil. lei, în 2014 – la circa 392 mil. lei. Comparativ cu 2014, ținând cont de rata inflației de circa 13%, suma mitelor plătită de oamenii de afaceri a scăzut mai mult. Cel mai mult s-a plătit neoficial în inspectoratele fiscale – circa 1/7 din mita plătită de oamenii de afaceri, precum și în instanțele de judecată – cam 1/8. De remarcat că, în comparație cu 2014, mita plătită în vamă a scăzut considerabil, iar mita plătită în inspectoratele fiscale a rămas practic același nivel.

Business - evolutia mitei totale (mil.lei)

	2014	2015	2015 % fata de 2014	2015 % fata de 2014 in termeni reali (preturi comparative)	2014		2015	
					Frecventa mitelor (% din cei care au contactat)	Mita medie (lei)	Frecventa mitelor (% din cei care au contactat)	Mita medie (lei)
Vama	49.0	25.9	52.8	40.6	25.9	3817	14	4605
Inspect. fiscale	49.4	57.6	116.6	104.4	9	5860	7.5	6011
Altele	293.5	297.6	101.4	92.6				
TOTAL	391.9	381.1	97.3	85.1				

Plăți neoficiale voluntare sau sub presiune

Respondenților li s-a cerut să indice dacă au fost impuși să efectueze plăți neoficiale sau au făcut-o din proprie inițiativă. Răspunsurile respondenților arată că plățile în instituțiile medicale se fac preponderent din inițiativă proprie, iar cele la instanțele de judecată și vamă - sub presiune. (% din respondenții care au plătit neoficial).

Respondenți - gospodăriile casnice

	Poliția	Instituțiile medicale	Instituțiile de învățământ	Instanțele de judecată
Au fost impuși să plătească	57,0	36,1	52,8	87,2
Au plătit neoficial din proprie inițiativă	43,0	63,9	47,2	12,8

Respondenții – businessmanii

	Vama	Fiscul
Au fost impuși să plătească	70,6	51,7
Au plătit neoficial din proprie inițiativă	29,4	48,3

Cazuri concrete de corupție invocate de respondenți

Pe parcursul interviurilor respondenții au fost rugați să povestească despre cazuri de corupție cu care s-au confruntat pe parcursul ultimelor 12 luni. Pentru a proteja respondenții de eventuale intimidări/presiuni privitor la cele relatate, în datele de identificare a interviurilor a fost exclusă denumirea localității.

Gospodării casnice:

- „La grădiniță nu-ți primește copilul până nu plătești bani” (chestionarul 1).
- „Aveam o problemă de sănătate și m-am adresat de sine stătător la Spitalul de Urgență, dar medicul de acolo nu a dorit să mă consulte până nu i-am dat 100 lei” (chestionarul 8).
- „La comisariatul militar mi s-a cerut 500 € pentru ca copilul meu să nu facă serviciul militar” (chestionarul 17).
- „Am dat bani din propria inițiativă anesteziologului pentru operație” (chestionarul 18).
- „Am dat mită pentru ca medicul să aibă o atitudine mai bună față de bolnav” (chestionarul 47).
- „M-au operat la ochi și am dat mită 800 de lei, că altfel mă bruscau toți, de la infirmieră până la medic” (chestionarul 54).
- „Am mulțumit medicul după ce am născut” (chestionarul 67).
- „Am plătit mită la școala 200 de lei ca să-mi înscrie copiii. I-am dat medicului ca mulțumire 50 de lei” (chestionarul 68).
- „La policlinică copilului meu de 5 ani i-au făcut masaj, am plătit 260 de lei fără să-mi elibereze bon de plată” (chestionarul 79).
- „În virtutea funcției mi-au inițiat urmărire penală, în lipsa faptei. Ca urmare, cauza penală a fost clasată și mi s-a achitat pierdere morală 5000 de lei, suma trebuia să mult mai mare dacă nu refuzam să plătesc mită unor funcționari” (chestionarul 80).
- „Eram cinstit și ca să nu mă ducă la poliție pe 15 zile, am dat 100 de lei, dar am plătit și amenda” (chestionarul 81).
- „Pentru a trece fără rând revizia tehnică am dat 50 de lei” (chestionarul 84).
- „Am achitat pentru operație ca mulțumire medicului” (chestionarul 85, 748, 756).
- „Plătim vameșilor câte 500 lei pentru a trece frontiera cu anumite bagaje” (chestionarul 92).
- „Am achitat 70 lei neoficial asistentei medicale pentru unele servicii medicale adăugătoare, deși mai înainte le-am achitat la casă” (chestionarul 98).
- „Personal când merg la punctul medical dau câte 20 lei pentru ca să fiu sigură că voi primi asistență medicală calitativă”. „Soțul, când era internat la spitalul din Briceni, până nu a achitat 100 lei nimeni nu-i atrăgea atenție” (chestionarul 100).
- „Pe traseu poliția rutieră m-a oprit pentru încălcarea regulamentului și am plătit mită” (chestionarul 110).
- „Am plătit neoficial pentru a obține autorizație de construcție a spațiului locativ” (chestionarul 111).
- „Cu puțin timp în urmă am avut un proces de judecată, avocatul a solicitat 2000 de lei pentru a-i da judecătorului ca acesta să rezolve problema în folosul nostru” (chestionarul 113).
- „Aveam probleme cu aprovizionarea curentului electric, a venit un electrician care mi-a cerut 100 lei pentru a rezolva problema” (chestionarul 117).
- „La naștere i-am dat mită doctorului 4000 de lei din inițiativa proprie, ca să aibă grijă de mine”. „La urologie am achitat 200 lei, având polița de asigurare medicală. Chiar și atunci nu au avut grijă de mine” (chestionarul 120).
- „I-am dat medicului pentru a nu sta în rând, aproximativ 30 lei” (chestionarul 123).
- „La spitalul raional din Edineț am dat mită 8000 lei pentru operație” (chestionarul 135).
- „Fiul meu i-a dat mită polițistului de sector 1000 dolari deoarece s-a certat cu un alt polițist” (chestionarul 136).

- „Am plătit pentru a susține examenele 500 lei. De asemenea, am plătit mită 400 lei la Centrul de Sănătate Publică pentru urgentarea eliberării documentelor” (chestionarul 140).
- „I-am dat bani medicului ca să aibă o atitudine mai bună față de mine”. „La revizia tehnica am plătit mită ca s-o trec mai repede.” (chestionarul 147).
- „Am dat mita la vamă 100 de lei pentru a trece un televizor” (chestionarul 152).
- „Suntem o familie social vulnerabilă, primăria a procurat pentru noi o casa bătrânească, pe care am renovat-o. Înainte de alegeri primarul ne-a spus ca daca nu-i dăm 500 lei, el ne va da afară din casă pentru că nu aveam actele. I-am dat acești bani.” (chestionarul 153).
- „În timpul sarcinii a decedat copilul și le-am dat medicilor 4000 lei pentru ca să scoată pruncul decedat din mamă” (chestionarul 154).
- „Când am fost la medic, acesta mi-a dat de înțeles că salariul lor e mic și ar trebui să mai adaug de la mine. Însă nu am plătit” (chestionarul 156).
- „La primărie pentru orice certificat trebuie să achiziți minimum 5 lei, iar cec sau alt document nu îți eliberează”. „La trecerea frontierei, fiul de 18 ani a fost reținut și întrebat de ce nu face armata. După ce le-a dat polițistului de frontieră 100 de lei, l-au lăsat să treacă frontiera”. „Am o mașină cam veche, dar într-o stare bună. În timpul reviziei tehnice mi s-a spus să achit 100 lei pentru ca să nu-mi găsească probleme la mașină” (chestionarul 157).
- „Automobilul meu nu este dotat cu oglindă în partea dreapta. La trecerea reviziei tehnice, am propus sa le achit 50 lei pentru a soluționa problema, însă au refuzat.” (chestionarul 159).
- „La spitalul din raion până nu i-am pus medicului în buzunar 100 de lei, nu mi-a făcut picurătoare și nu mi-a prescris tratamentul (chestionarul 163).
- „I-am dat polițistului de sector 1000 lei pentru a nu trimite dosarul la raion” (chestionarul 164).
- „Am un copil invalid și pentru a confirma grupa de invaliditate am plătit mulți bani” (chestionarul 166).
- „I-am dat medicului 600 de lei pentru a-mi presta servicii mai bune” (chestionarul 171).
- „Am dat medicului 100 de lei ca mulțumire pentru serviciile prestate” (chestionarul 175).
- „In urma unui accident am nimerit la Spitalul de Urgenta, pot sa spun că atitudinea medicului a fost neglijentă atâta timp cât nu i-am pus bani în buzunar. După ce i-am dat banii a fost foarte atent la problemele mele” (chestionarul 187).
- „Feciorul meu i-a plătit polițistului pentru că a încălcat regulile de circulație. Eu am fost nevoit să le dau medicilor mită pentru operație” (chestionarul 199).
- „Am suferit o intervenție chirurgicală și dacă nu le dădeam mită medicilor, nici nu se uitau la mine” (chestionarul 203).
- „Am fost oprit de poliție pentru depășirea limitei de viteza și le-am dat 200 lei ca să nu mă amendeze” (chestionarul 212).
- „Aveam nevoie urgent de niște analize, astfel i-am plătit 300 de lei unei laborante pentru a mi se elibera rezultatele analizelor mai rapid, fiindcă dacă nu plăteam trebuia să aștept rezultatele câteva zile” (chestionarul 245).
- „Medicii mi-au cerut bani pentru operație” (chestionarul 249).
- „Aveam nevoie urgent de un certificat de la Cadastru, iar pentru a-l primi în termen restrâns i-am achitat 600 de lei inginerului personal, în caz contrar trebuia să aștept mult timp” (chestionarul 252).
- „Am dat bani la politia rutieră ca să scăpăm de amendă pentru că am încălcat regulile de circulație” (chestionarul 262).
- „Pentru operație le-am dat bani medicilor de la spitalul Republican și de la spitalul Codru, ei au pus condiția” (chestionarul 264).
- „După o bătaie, la poliția de sector mi-au dat de înțeles că ei pot să nu pornească dosarul dacă le voi da o sumă de bani” (chestionarul 265).
- „Am avut de-a face cu poliția – a fost o plângere asupra mea despre bătaie, am plătit 3000 lei ca să nu-mi intenteze dosar” (chestionarul 271).
- „Peste tot plătești ca să mergi înainte, dacă nu – stagnezi” (chestionarul 274).
- „I-am dat 500 de lei medicului urolog de la Centru Diagnostic” (chestionarul 277).
- „M-am adresat la medic. Dacă nu dădeam bani, nici nu se uitau la mine” (chestionar 278).

- „La școală am strâns toți părinții câte 100 de lei pentru Ziua profesorului” (chestionarul 280).
- „În ograda blocului era un copac care ținea umbră și mă deranja, am solicitat Inspekția Ecologică să i-a măsuri de mai multe ori, însă fără nici un rezultat. Astfel, am achitat bani la casa inspekției pentru a mi se elibera autorizație pentru a tăia copacul, iar pe lângă aceasta am mai dat încă 1000 lei mită fiindcă fără aceasta nu doreau să-mi elibereze autorizația” (chestionarul 281).
- „Am fost satisfăcută de tratamentul primit și am mulțumit medicul cu 100 lei. Sper că data viitoare să fie amabil cu mine” (chestionarul 285).
- „Mergeam fără centură pe drumul Chișinău-Orhei și m-a oprit poliția. A vrut să-mi scrie proces verbal, dar ne-am înțeles să-i dau 100 lei și rezolvăm problema” (chestionarul 286).
- „Pentru a scoate un certificat medical am fost pe la mai mulți medici și le-am dat de 2 ori câte 300 de lei, astfel mi l-au eliberat” (chestionarul 287).
- „Am trecut revizia tehnică la mașină și pentru ca să nu-mi găsească vreo problemă, am plătit 1000 lei la un prieten și în decurs de 30 de minute aveam toate actele în ordine” (chestionarul 289).
- „Pentru a susține examenul la fiziologie, am dat profesorului 50 euro” (chestionarul 290).
- „Am participat la un concurs de achiziții publice. Membrii comisiei au ales cel mai scump și rău proiect deoarece cel care l-a prezentat era rudă cu un membru al comisiei” (chestionarul 291).
- „La grădinița am strâns toți părinții câte 300 lei și am felicitat educatoarea cu Ziua profesorului” (chestionarul 293).
- „La școală am strâns câte 100 lei pentru cadouri la Ziua Învățătorului” (chestionarul 294).
- „Am plătit mita polițistului 400 de lei pentru a nu-mi întocmi un proces verbal pentru depășirea vitezei” (chestionarul 295).
- „Am achitat 500 lei pentru a susține examenul de promovare în grad” (chestionarul 296).
- „La universitate am plătit 400 lei pentru nota „6” la examen, dacă era o notă mai joasă rămâneam fără bursă și, în plus, treceam la contract” (chestionarul 297).
- „Am plătit mită 1200 lei pentru a trece revizia tehnică” (chestionarul 298).
- „La spital i-am dat direct medicului 250 de lei” (chestionarul 334).
- „Am dus mama la spital și medicii mi-au cerut bani, dar nu le-am dat” (chestionarul 339).
- „La Biroul Cadastral nu puteam perfecta niște acte din cauza că lipseau altele, astfel am achitat 300 lei inspectorului cadastral pentru a le perfecta mai repede” (chestionarul 342).
- „Copilul meu a fost lovit în stradă de mașina unui funcționar mare, deja de un an și jumătate merge judecata. Au schimbat procurorul, avocatul, martorii și nu se rezolva nimic deoarece el are influență, iar eu nu am bani să achit mită. Feciorul meu a rămas invalid - medicii nu au stabilit corect gravitatea fracturilor pentru că nu le-am plătit mită” (chestionarul 348).
- „I-am dat pediatrului mită 300 de lei ca să examineze mai bine copilul și să-i prescrie medicamentele necesare” (chestionarul 355).
- „La revizia tehnică, cu toate ca am plătit la casă, o persoană mi-a mai cerut încă 300 lei (chestionarul 359).
- „Dacă nu dai bani la medici, rămâi nelecuit. Am mulțumit medicii și din raion, și din Chișinău – în total le-am dat mită vreo 10000 de lei” (chestionarul 360).
- „Am achitat medicilor în jur de 5000 lei mită pentru a-mi trata soțul și pentru ca aceștia să-i atragă mai multă atenție” (chestionarul 362).
- „Am avut nevoie de o intervenție chirurgicală și medicii mi-au cerut să le dau 3000 lei” (chestionarul 382).
- „Le-am plătit neoficial medicilor 1400 lei pentru a mi se acorda servicii medicale mai bune” (chestionarul 390).
- „I-am dat bani unui polițist de la poliția rutieră pentru ca să nu-mi întocmească proces verbal”. La facultate am plătit 500 lei fiindcă am absentat de la ore” (chestionarul 404).
- „I-am dat persoanei de la punctul medical în total cam 200 lei la pentru a primi mai repede rezultatele analizelor medicale” (chestionarul 405).

- „I-am dat medicului care a primit nașterea 200 lei ca mulțumire”. „Altădată am fost impus să-i dau polițistului de sector 500 lei pentru ca acesta să nu-mi deschidă dosar pentru încălcarea ordinii publice și prezența în locurile publice în stare de ebrietate” (chestionarul 404).
- „Vameșul a cerut 9000 lei pentru ca să pot trece marfa din România.” (chestionarul 435).
- „Am dat mită la judecători ca sa judece corect dosarul” (chestionarul 451).
- „Ca sa nu-mi rețin din timp, acord mită” (chestionarul 457).
- „Am dat mită în total 400 de lei pentru a trece mai repede controlul medical și primi mai repede rezultatele” (chestionarul 460).
- „Am mulțumit doctorul pentru că m-a salvat” (chestionarul 469).
- „Sunt foarte bolnavă. Dacă nu dau bani, nici nu se uita la mine. Chiar și ambulanța nu a venit până la poarta pentru ca nu-i place starea drumului, a trebuit să vin eu la ea” (chestionarul 473).
- „Am plătit 100 de lei poliștilor de la poliția de patrulare deoarece am încălcat limita de viteză pe traseu” (chestionarul 476).
- „Pentru operație, cu toate ca am poliță, mi s-a cerut sa plătesc patul, iar medicamentele pentru 5 zile m-au costat 1000 de lei” (chestionarul 481).
- „Mi-am fracturat mâna și sora mea i-a plătit medicului mită pentru a se asigura că mă voi recupera rapid” (chestionarul 489).
- „Am fost spitalizată cu copilul timp de 30 de zile, medicii s-au comportat oribil până nu am scos bani” (chestionarul 491).
- „Fiului meu i s-a cerut o suma foarte mare pentru ca să poată lucra pădurar” (chestionarul 492).
- „Fiica mea învață la universitate și învață foarte bine, dar profesorul nu vrea sa-i pună notă la examen până nu dă bani (100 euro)” (chestionarul 502).
- „Am avut un conflict cu vecinii și acum risc 2 ani de privațiune de libertate, așa că i-am dat judecătorului 4600 lei și îmi mai cere încă 15000 lei pentru a închide dosarul” (chestionarul 503).
- „Medicii nu s-au apucat de operație, până nu le-am dat 1100 lei” (chestionarul 504).
- „Pentru a pune mâna în ghips, i-am dat asistentei medicale 50 lei” (chestionarul 505).
- „Medicul din Nisporeni a cerut 20 lei pentru a pune o ștampilă pe un certificat și asta nu este prima dată, ea mereu cere bani” (chestionarul 510).
- „Feciorului i-au cerut la facultate 500 lei pentru a susține un examen, astfel el a plătit 2000 lei pentru 4 examene” (chestionarul 528).
- „Fata mea a stat la spital, i-au făcut operație și noi i-am plătit medicului și surorilor medicale pentru îngrijire” (chestionarul 545).
- „La înregistrarea automobilului mi s-a cerut mită 1000 de lei” (chestionarul 555);
- „Când am vrut să înregistrez automobilul, mi-au dat de înțeles că dacă le dau 500 lei mi-l înregistrează, în caz contrar - nu” (chestionarul 564).
- „Am copil în clasa întâi, trebuie sa dau bani și cadouri profesoarei pentru ca să se ocupe cu fiica mai mult” (chestionarul 603).
- „Sunt întreprinzător și de fiecare dată când vine vreo comisie trebuie să le achit mită deoarece ei mereu găsesc ceva nereguli” (chestionarul 604).
- „La MPՊՈ Hîncești am achitat 300 euro pentru a primi permisul de conducere” (chestionarul 663).
- „La Spitalul Cardiologic medicul a cerut 4000 de lei pentru a mă lecu. Aveam poliță, dar nu aveam îndreptare, așa că i-am dat banii” (chestionarul 667).
- „La spital, deși aveam polița mi-au cerut bani pentru roentgen, dar nu am vrut sa plătesc” (chestionarul 673).
- „La Cadastru se i-a mită: vecinul a construit nelegal al 2-lea etaj și nimeni nu ia măsuri. Cazul este la judecătorie deja al 5-lea an.” (chestionarul 679).
- „La venirea acasă din Rusia, vameșul de la vama moldovenească mi-a cerut mită 5000 de ruble pentru a-mi permite să intru în țară cu anumite obiecte” (chestionarul 680).
- „Pentru a nu sta la rând la medic, i-am achitat direct câte 200 de lei pentru 4 consultații” (chestionarul 682).

- „La trecerea punctului vamal am plătit mită vameșilor: prima dată 10 euro și a doua dată, la altă deplasare, 20 de euro” (chestionarul 696).
- „Sunt bolnav. Când merg la medic, îi dau bani de fiecare dată și se poartă mai bine cu mine, dar dacă nu îl mulțumesc, atunci stau ore în șir sau zile după ușa și nu mai intru” (chestionarul 726).
- „Mama are cancer. E strașnic să nimerești la medici. Mai bine mori acasă.” (chestionarul 727).
- „Am stat la spital și medicul mi-a cerut 100 lei, apoi a spus ca mai trebuie 100 lei” (chestionarul 730).
- „Am fost operată și plăteam bani pentru fiecare injecție care mi-o făceau. E oribil să cazi în mâna medicilor” (chestionarul 732).
- „Am plătit neoficial pentru operație 700 \$, altfel nu doreau să opereze” (chestionarul 746).
- „Polițistul mi-a numit suma de 200 de lei și mi-a spus să îi pun în buzunar” (chestionarul 750).
- „Am plătit bani medicilor pentru operație” (chestionarele 748, 756).
- „Am dat mită la facultate pentru a susține examenele” (chestionarele 760, 780, 781, 794, 949).
- „Transportăm mere cu fura, la vamă până nu dau 200 lei, nu pot trece” (chestionarul 783).
- „Trebuie să le mulțumești medicilor, dacă nu – mori” (chestionarul 784).
- „La medic am fost nevoită să-i pun banii în buzunar pentru ca altfel nici nu dorea să mă consulte” (chestionarul 798).
- „Am fost nevoită să dau mită la școală pentru Ziua profesorului și alte evenimente”, „la spital am dat bani medicului, altfel nu se uită la tine și nici nu te tratează cum trebuie” (chestionarul 817).
- „La spital am dat mită la medici aproximativ 2000 lei pentru a obține certificate și consultări” (chestionarul 820).
- „Am achitat la medici în total 1000 pentru ca să mă trateze corect, în caz contrar ei nici nu se uitau la mine” (chestionarul 821).
- „S-a îmbolnăvit nepotul meu și trebuia urgent să-l consulte medicii specialiști, așa că le-am dat mită medicilor 300 lei pentru că aceștia să ajute copilul cât mai rapid” (chestionarul 822).
- „Pentru examenele de absolvire a clasei a IX-a părinții au colectat câte 1000 lei pentru membrii comisiei” (chestionarul 825).
- „Când am vrut să-mi dau copilul la grădiniță, nu vroiau să mi-l înscrie, astfel i-am dat mită directoarei 700 de lei și aceasta a acceptat copilul la grădiniță” (chestionarul 829).
- „Le-am plătit medicilor 600 de lei când copilul meu era internat la spital, în caz contrar nimeni nu se uită la el” (chestionarul 832).
- „Am plătit 300 lei mită medicilor și asistentelor medicale pentru a avea grijă de mine” (chestionarul 833).
- „La școală trebuie să achităm anual pentru cadouri de sărbători câte 500 lei, iar dacă nu dăm bani, profesorul se uită chiorăș la copil” (chestionarul 850).
- „La policlinică am fost nevoit să plătesc neoficial, deoarece părintele meu ședea acolo cu grave probleme de sănătate și dacă nu le dădeam bani, nici cu coada ochiului nu se uitau la el” (chestionarul 851).
- „Am fost lucrător de stat, mi-a fost deschis dosar penal pentru luare de mită. După ce am fost reținut de colaboratorii CNA, dumnearul au cerut 1500 de euro pentru a nu mă retine în continuare. Tot atunci avocatul meu a cerut 12000 de lei pentru a-i achita neoficial nu știu cui ca să rezolve problema. Și judecătorului i-am dat mită 800 de euro. Cazul încă nu este finisat și nu știu cât va mai trebui să dau mită” (chestionarul 869).
- „Medicii nu se uită la tine până nu le dai bani, parcă sunt muți, după ce le dai bani devin atât de profesioniști și agreabili!” (chestionarul 883).
- „I-am dat mită medicului” (chestionarele 884, 894, 918).
- „Nu poți rezolva o problemă de sănătate fără să plătești mită. Așa am făcut și eu, achitând medicului 500 lei pentru a mă trata cum se cuvine” (chestionarul 900).
- „Am avut un accident rutier și am dat mită poliției ca să-mi facă dreptate” (chestionarul 907).
- „Cât timp mama stătea la Spitalul Oncologic, permanent le-am dat bani medicilor” (chestionarul 912).

- „Soțul a fost oprit de poliția rutieră și a dat mită 250 lei ca să nu-i facă proces verbal” (chestionarul 919).
- „I-am plătit mită vameșului să soluționeze mai repede problema” (chestionarul 922).
- „La spital la naștere am plătit mită din propria dorință” (chestionarul 927).
- „Am avut o problemă cu vecina din cauza gardului, i-am dat bani polițistului să mă ajute” (chestionarul 938).
- „Am dat 150 lei medicului ca mulțumire pentru ca să am încredere că tratamentul va fi bun” (chestionarul 947);
- „Am dat mită la medici 300 lei pentru un control mai bun” (chestionarul 958);
- „Pentru ca să-mi verifice mai repede automobilul, la revizia tehnică am dat mită 150 lei” (chestionarul 960).
- „La spital în Chișinău am dat mită din inițiativă proprie 100 lei lucrătorilor medicali să fie mai atenți la mine” (chestionarul 965).
- „Am plătit neoficial 200 lei pentru o consultație la policlinica de la Criuleni” (chestionarul 967).
- „Am dat 100 de lei unui angajat din Secția pașapoarte din Rezina pentru a nu sta în rând.” (chestionarul 979).
- „Am fost la medicul reumatolog și el a refuzat să-mi ofere îndreptare, i-am dat altui medic o suma de bani și am obținut îndreptarea” (chestionarul 985).
- „Sora mea avea nevoie urgent de operație. Medicii au ținut-o special în salon până nu le-am adus 6000 de lei” (chestionar 997).
- „M-au oprit cei de la poliția de patrulare și am plătit mită pentru că aveam 2 pasageri în plus” (chestionarul 1002).
- „Le-am dat mită polițiștilor care m-au oprit și vroiau să-mi facă proces verbal” (chestionarul 1004);
- „I-am dat medicului banii în mână pentru consultație, chiar dacă aveam polița de asigurare” (chestionarul 1007).
- „Am mers fără centura de siguranță și m-a oprit polițistul. Nu aveam timp și i-am dat bani să mă duc mai departe” (chestionarul 1018).
- „I-am dat medicului de familie 100 de lei ca să-mi dea certificat pentru grădiniță” (chestionarul 1024).
- „La scoală auto am dat 150 de euro pentru că băiatul meu a cincea oara nu putea să treacă examenul practic” (chestionarul 1027).
- „Am dat mită la vamă 1500 de lei ca să nu ne întoarcem înapoi sau ca să nu ne i-a din bagaje” (chestionarul 1032).
- „Pentru a beneficia de servicii medicale mai calitative, le-am plătit neoficial medicilor din propria inițiativă circa 4000 lei timp de un an (chestionarul 1047).
- „I-am dat polițistului 200 lei deoarece am făcut gălăgie și nu vroiam să mă ducă la sector și să-mi deschidă dosar” (chestionarul 1051).
- „Am avut o intervenție chirurgicală la piept, am cancer și le-am dat medicilor mită 300 de euro din propria inițiativă doar ca ei să fie mai atenți” (chestionarul 1054).
- „I-am dat medicului 600 lei în speranța unui tratament mai bun, dar nu a fost nici un efect (chestionarul 1055).
- „Am venit cu mașina din Rusia și aveam mai multă tehnică veche, bunuri de uz casnic și nu aveam acte pentru ele, așa că i-am plătit mită vameșului ca să nu descarce și să nu verifice marfa” (chestionarul 1094).
- „Am avut un accident rutier, fiind cu 5 pasageri în mașină. Procurorul vroia să mă închidă, am fost nevoit să-i dau mită procurorului și să achit tratamentul pasagerilor” (chestionarul 1096).
- „Am plătit profesorului pentru a mă admite la examen” (chestionarul 1097).
- „Mă presau să plătesc ca să-mi dea grupa de invaliditate care mi se cuvenea pe dreptate. Nu am plătit și nici grad de invaliditate nu-mi trebuie” (chestionarul 1098).
- „Soția a fost internată în Spitalul Oncologic și medicii storceau bani cu orice ocazie, pentru chimioterapie, pentru consultație sub pretextul ca va fi tratată. Astfel, de câte ori venea acolo fiul sau

fiica, trebuiau să lase câte 1000-2000 de lei lucrătorilor medicali, dar fără rost, soția oricum a murit” (chestionarul 1100).

Businessmanii:

- „La finele anului întreprinderii mele i-au fost blocate conturile pentru că am fost în proces de judecată și am avut pierderi foarte mari deoarece am refuzat să dau mită inspectorului fiscal” (chestionarul 11).
- „La vama mi s-au cerut bani și nu am dorit să plătesc, m-am dus și i-am spus șefului vămii, dar el nu a întreprins nimic, de aceea m-am adresat la șeful Serviciului Vamal și acesta a organizat o adunare, iar vameșul cu pricină și-a cerut scuze și a fost eliberat din funcție”. „Autorizațiile pentru construcție de la primărie se eliberează, de obicei, timp de o lună și jumătate, iar mie, din motiv că nu am plătit mită, mi-au eliberat-o timp de un an și jumătate” (chestionarul 27).
- „Inspectorii anti-incendiari au găsit niște încălcări și trebuia să oprim activitatea întreprinderii. După ce le-am dat mită 3000 lei problema a fost rezolvată” (chestionarul 28).
- „Pentru a primi autorizația sanitară am fost nevoit să dau mită 1000 lei, la vama am dat câte 50 lei vameșilor pentru a trece mai repede controlul, de altfel stai în rând foarte mult” (chestionarul 41).
- „Polițistul îmi cere din când în când cadouri, motorină, benzină, cablu pentru a nu găsi data viitoare probleme” (chestionarul 49).
- „La Spitalul Oncologic medicul mi-a cerut obraznic 6000 lei pentru a o opera pe mama, dacă nu achităm trebuia să plecăm acasă și să așteptăm să moară” (chestionarul 60).
- „Inspectorii fiscali au depistat în timpul controlului că întreprinderea mea are de achitat niște datorii la stat și mi-au dat de înțeles că le pot plăti neoficial pentru a rezolva problema” (chestionarul 62).
- „Sunt acuzat într-un proces de judecată, pentru a rezolva cazul și a lua o decizie corectă judecătorul a cerut mită” (chestionarul 76).
- „La revizia tehnică a automobilelor firmei am achitat 300 lei pentru ca să le verifice și să nu le găsească probleme tehnice” (chestionarul 87).
- „I-am dat directoarei grădiniței mită 100 de euro ca să îmi primească copilul pentru că nu era inclus în lista de așteptare” (chestionarul 94).
- „Am depășit viteza, polițiștii m-au oprit și au cerut mită, argumentând că amenda e 1000 de lei. Am refuzat să le dau bani, am achitat amenda în 72 de ore - doar 300 lei” (chestionarul 107).
- „Procedura pentru înregistrarea transportului prevăzută în lege este destul de lungă, din lipsă de timp am plătit neoficial și funcționarii au găsit timp pentru înregistrarea transportului” (chestionarul 110).
- „Inspectorii fiscali au găsit greșeli la achitarea impozitelor, mi-au dat de înțeles că pentru a nu mă amenda trebuie să le plătesc 5000 lei, așa că le-am dat banii” (chestionarul 115).
- „Este corupt întregul sistem de guvernare, toți vin după bani, dar nu vor să-și îndeplinească cinstitul lucrul” (chestionarul 140).
- „Am plătit inspectorului fiscal 2000 de lei deoarece acesta a găsit niște probleme și vroia să-mi pună o amendă mare” (chestionarul 148).
- „Am încălcat viteza și am fost oprit de cei de la poliția rutieră. Pentru a nu plăti amenda și a nu acumula puncte de penalizare i-am dat polițistului 100 de lei” (chestionarul 160).
- „Am avut un control la punctul meu de vânzare, au găsit abateri și am fost impus să achit o mită foarte mare. Ulterior am aflat că mita a fost mult mai mare decât amenda” (chestionarul 179).
- „Le dau mereu mită polițiștilor când mă opresc și găsesc probleme: când 100 de lei, când 200 de lei” (chestionarul 180).
- „Mită foarte mult iau judecătorii. Eu personal când am divorțat i-am plătit judecătorului 500 de euro pentru ca acesta să se pronunțe în favoarea mea” (chestionarul 189).

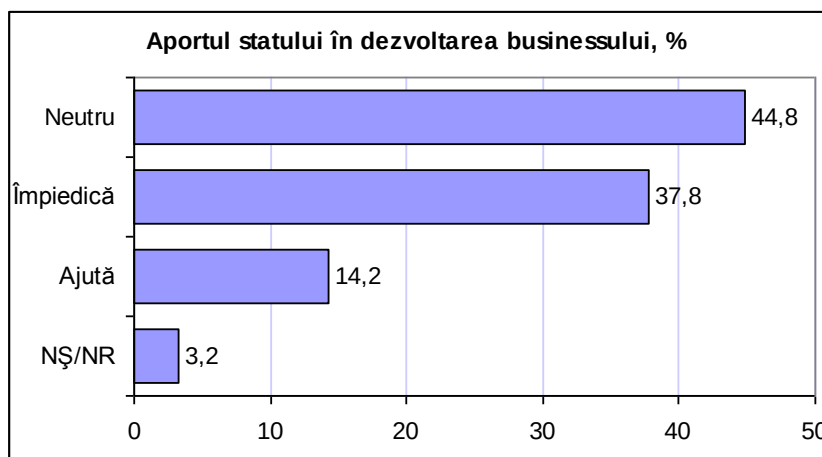
- „La magazinul prietenului meu au venit de la poliția economică și fără a se prezenta au procurat ceva, iar vânzătoarea nu le-a dat cec. După aceasta, inspectorii s-au prezentat și au cerut mită de 4000 lei pentru a nu deschide dosar” (chestionarul 224).
- La întreprinderea noastră au fost angajații de Inspekția ecologică și au depistat niște încălcări. Pentru a rezolva problemele, le-am dat mită de 1500 de lei” (chestionarul 237).
- „Cu câteva luni în urmă m-am adresat la Camera de Licențiere pentru a mi se elibera o licență. Un angajat mi-a dat de înțeles că trebuie să-i dau o anumită sumă pentru o urgenta procedura, însă eu am refuzat” (chestionarul 240).
- „Le-am dat celor de la poliția rutieră 300 de lei atunci când m-au oprit pentru depășirea limitei de viteză” (chestionarul 248).
- „I-am dat medicului 200 de lei pentru a primi rezultatele analizelor nu peste o luna, ci peste câteva zile” (chestionarul 251).
- „Am achitat mită 500 de lei polițistului pentru a rezolva urgent niște probleme” (chestionarul 277).
- „Am plătit polițistului 150 de lei pentru a nu-mi scrie proces verbal pentru încălcarea regulilor de circulație” (chestionarul 279).
- „La acordarea gradului de invaliditate mi s-a dat de înțeles că trebuie de plătesc neoficial 200 euro pentru un grad mai mare, însă eu nu aveam atâți bani” (chestionarul 281).
- „Polițistului i-am dat mită 100 de lei pentru că am depășit limita de viteză” (chestionarul 298).
- „La inspectoratul sanitar-epidemiologic am dat mită 1000 de lei unui inspector ca să-mi examineze cererea fără rând” (chestionarul 305).
- „Când am fost cu copilul la consultația medicului, i-am achitat acestuia 100 de lei ca să fie mai atent la problemele copilului” (chestionarul 311).
- „Am dat mită la universitate 500 de lei pentru a primi o nota mai mare, sau cel puțin trecătoare” (chestionarul 319).
- „Am fost nevoită să-i dau mită în sumă de 2000 de lei medicului de la Spitalul Republican, atunci când a fost operat soțul meu. Am vrut ca totul să fie bine” (chestionarul 324).
- „La spital nimeni nu a dorit să examineze copilul meu până nu am dat bani la fiecare. Copilul se îmbolnăvise tot din cauza medicilor, a avut alergii la medicamentele prescrise” (chestionarul 331).
- „Am fost nevoită să achit medicului mită 300 de lei pentru a-mi ajuta copilului care era foarte bolnav” (chestionarul 335).
- „Mereu sunt șantajată de poliția economică, trebuie tot timpul să le achit câte 1000 lei pentru ca ei să nu ne facă probleme” (chestionarul 337).
- „Am achitat mită inspectorului de la Inspekția Muncii pentru a rezolva problemele” (chestionarul 349).
- „Am plătit neoficial unei persoane de la Inspectoratul Fiscal pentru a verifica și procesa mai rapid anumite documente” (chestionarul 350).
- „Am dat mită la medic 200 lei - mi-a spus că așa trebuie să o mulțumesc. Și tot de la ea a trebuit să cumpăr și medicamentele” (chestionarul 352).
- „I-am dat bani profesoarei de clase primare. Mi s-a dat de înțeles că dacă vreau pentru copil mai multă atenție trebuie să dau cadouri și bani” (chestionarul 354).
- „Nu aveam documentele necesare pentru materialele de construcții pe care le vând, ca să nu am probleme i-am dat polițistului 1500 de lei. Și celor de la Inspectoratul fiscal le-am dat mită 5000 lei deoarece mi-au găsit neajunsuri, iar amenda este de 10000 lei, așa că mai bine dau mită.” (chestionarul 369).
- „Le-am achitat mită pompierilor câte 100 de lei ca să nu vadă toate neajunsurile” (chestionarul 370).
- „Am achitat mită 2000 lei pentru a avea mai rapid conectare la gaz, fără a sta în rând” (chestionarul 383).

- Am achitat mită 100 de lei pentru a primi mai repede rezultatele analizelor” (chestionarul 412).
- „De la CNA mi-au cerut bani pentru a rezolva unele probleme inexistente, însă nu le-am oferit nimic” (chestionarul 414).
- „Am participat la o licitație și am câștigat-o, apoi s-a apropiat de noi un concurent și ne-a propus 10000 euro pentru a refuza oferta” (chestionarul 416).
- „Am plătit 150 de lei pentru a nu sta la rând la revizia tehnică” (chestionarul 418).
- „La trecerea punctului de frontieră polițiștii nu permiteau copilului meu să intre în țară, i-am dat 500 lei șefului de la vamă” (chestionarul 430).
- „Le-am dat polițiștilor 1500 de lei ca să rezolve un caz de furt, dar așa și nu au mai găsit hoțul” (chestionarul 451).
- „Administrez un restaurant și orice inspecție nu ar veni, la final trebuie să le aranjez o masă cu bucate” (chestionarul 455).
- „Ca să fiu operat medicii au solicitat de la mine 9000 lei. Le-am dat banii, altfel nu se știe cum s-ar termina operația” (chestionarul 461).
- „Inspectorului fiscal i-am achitat 200 lei doar ca să nu-mi găsească probleme, chiar dacă totul era în regulă” (chestionarul 464).
- „Politia economică ne-a inspectat și credeam că pentru încălcarea găsită ne vor aplica amendă. Însă ei au deschis un dosar penal, astfel că am fost nevoit să le dau mită 1000 de euro pentru a închide dosarul” (chestionarul 467).
- „Pentru corectarea dării de seamă i-am achitat inspectorului fiscal 250 lei” (chestionarul 468).
- „Am încălcat limita de viteză cu 22 km, i-am plătit mita polițistului 300 de lei pentru a nu-mi face proces verbal” (chestionarul 507).

V. Corupția și climatul antreprenorial

Aportul statului în desfășurarea afacerilor (opiniile oamenilor de afaceri)

Cum evaluați aportul statului în dezvoltarea afacerilor dvs.?

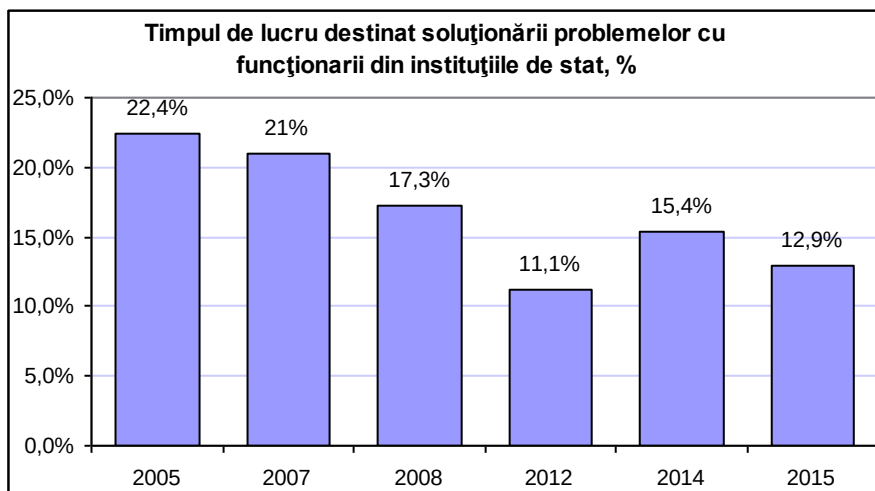
Dacă într-o perioadă mai îndelungată de timp se remarcă o tendință pozitivă în relațiile businessului cu instituțiile statului, totuși, comparativ cu 2014, ponderea respondenților care consideră că statul împiedică afacerile a crescut.

Ponderea oamenilor de afaceri care consideră că statul împiedică dezvoltarea afacerilor, %

2005	2007	2008	2012	2014	2015
46,7	47,3	33,8	33,2	31,1	37,8

Timpul de lucru utilizat pentru soluționarea problemelor cu funcționarii din instituțiile de stat

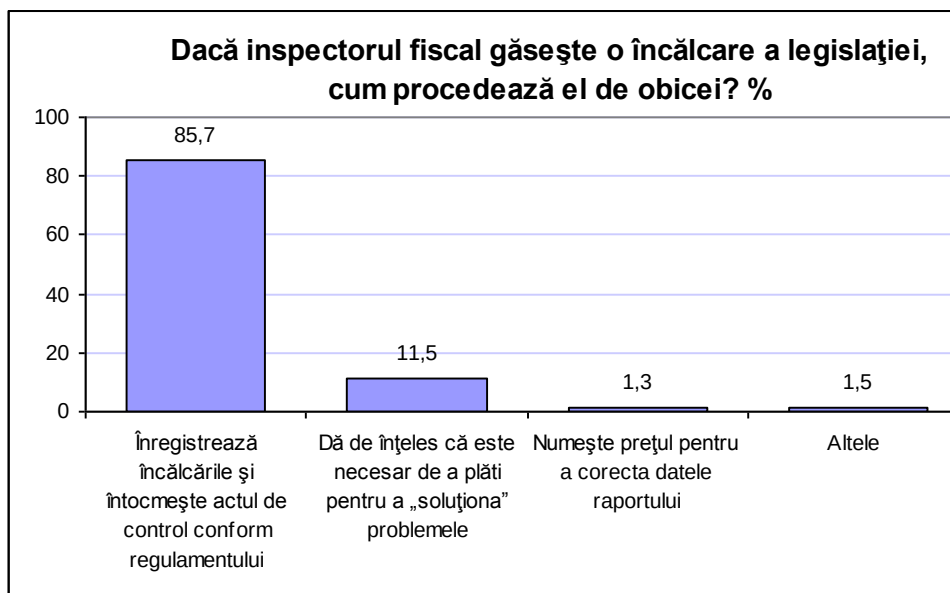
A câta parte din timpul de lucru o utilizați pentru a soluționa problemele cu funcționarii din instituțiile de stat? (%)

Treptat scade timpul necesar pentru soluționarea de către businessmeni a problemelor cu instituțiile de stat.

Timpul de lucru destinat soluționării problemelor cu instituțiile publice, %

2005	2007	2008	2012	2014	2015
22,4	21	17,3	11,1	15,4	12,9

Comportamentul inspectorilor fiscali la depistarea abaterilor de la legislație

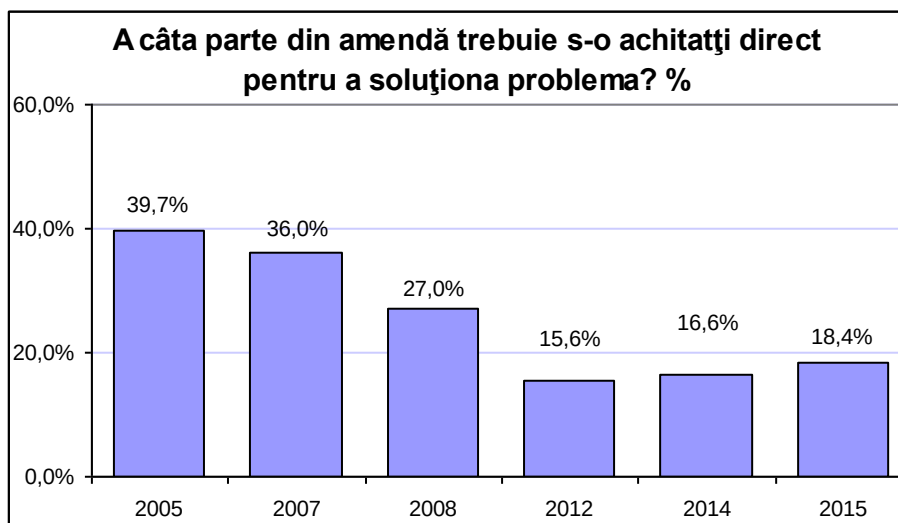
Ponderea oamenilor de afaceri care susțin că inspectorii fiscali manifestă în timpul controalelor un comportament corect, înregistrând încălcările și întocmind proces verbal în baza regulamentului, este în creștere continuă.

Oamenii de afaceri care consideră că inspectorii fiscali manifestă un comportament corect în timpul controalelor, %

2005	2007	2008	2012	2014	2015
41,1	60,5	66	72,5	79,9	85,7

Mita comparativ cu evaziunea fiscală

Dacă Vi se depistează o încălcare a legislației pentru care trebuie să plătiți o amendă în sumă X, de obicei, a câta parte din această sumă este necesar de plătit inspectorului pentru a soluționa problema? (%)

Frecvența controalelor din partea statului

Numărul mediu al vizitelor organelor de control la o companie în curs de un an

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Inspectoratul fiscal	2,7	3,2	2,7	1,7	1,7	1,2
Poliția	4,4	2,9	2,5	1,3	1	1,1
Inspekția anti-incendiară	1,6	1,8	1,9	0,7	0,8	0,8
Inspectoratul energetic	3,0	3,3	2,9	0,8	0,9	0,7
Inspekția sanitar-epidemiologică	3,0	2,8	2,4	0,9	1	1,1
CNA	2,4	1,7	1,6	0,3	0,2	0,1
Serviciul de protecție a mediului	1,6	2,4	1,5	0,3	0,5	0,4
Inspekția Muncii	1,4	1,9	1,8	0,5	0,7	0,5

Comparativ cu 2008, numărul mediu anual al controalelor la un agent economic s-a redus de circa 3 ori. Totodată, în 2015, agenții economici sunt cel mai des vizitați/controlați de angajații fiscalului, polițiști și inspectorii anti-incendari.

Participarea la achiziții publice

Doar 7,2% din oamenii de afaceri intervievați au participat în ultimii doi ani la oferte de achiziții publice. Printre cauzele importante ale neparticipării oamenilor de afaceri la concursurile de achiziții publice au fost invocate lipsa de transparență și echitate în procedura de achiziții, simplitatea contractelor directe, caracterul formal al concursurilor și imposibilitatea de a câștiga fără efectuarea plăților neoficiale.

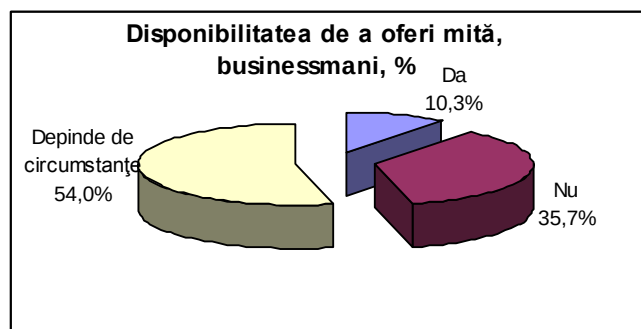
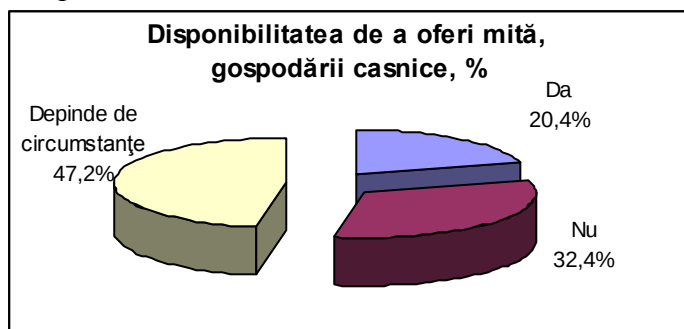
Motive importante ale neparticipării la achiziții publice, %

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Complexitatea procedurii	46,6	47,4	40,1	17,7	15,3	17,8
Costul procedurii	43,2	56,5	41,1	16,4	17,1	17,6
Concurență prea mare	45,1	46,8	39,1	20,9	20,8	20,6
Nu aş câștiga fără efectuarea unor plăți neoficiale	46,4	48	33	20	22,2	23,8
Procedura nu este transparentă și echitabilă	49,4	53	36,5	27,6	29,7	25
Contractele directe sunt mai simple	58,7	59,6	50,4	29,1	33	23,3
Din start se cunoaște câștigătorul (concurs formal)	z	z	z	z	z	24,4
Nu este profilul nostru	67,1	67	67,3	36,8	62,4	56,1

VI. Angajamente privind prevenirea corupției

Disponibilitatea de a oferi mită

Rămâne înaltă disponibilitatea de a oferi mită la soluționarea problemelor cu statul – mai mult de 2/3 din respondenți confirmă acest fapt. Totuși, într-o dinamică mai îndelungată, ponderea reprezentanților gospodăriilor casnice care nu vor da mită a crescut de la 1/4 până la 1/3, iar a oamenilor de afaceri – de la 1/10 până la 1/3.

Ponderea respondenților care NU sunt disponibili să recurgă la mită în situații dificile, %

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Gospodării casnice	23	24,1	34,7	27,1	33,2	32,4
Businessmani	12	19,5	23,5	27,9	27,4	35,7

Toleranța față de corupție

Cât de acceptabilă este situația în care un funcționar primește o plată neoficială și o folosește pentru a-și achita datoriile la serviciile comunale?

	Gospodării casnice, %	Businessmani, %
Acceptabilă pe deplin	1,8	0,6
Acceptabilă parțial	4,7	2,2
Acceptabilă în anumite situații	12,7	15,4
Inacceptabilă	80,8	81,8

Scade toleranța față de fenomenul corupției: tot mai mulți respondenți nu acceptă justificarea cazurilor de corupție. Într-o dinamică mai extinsă, tendința este și mai pronunțată.

Ponderea respondenților care NU acceptă justificarea plăților neoficiale %

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Gospodării casnice	43	60,2	55,8	67,1	71	80,8
Businessmani	49	58,1	61,8	78,5	77	81,8

Aspectul emotiv al plătitului de mită

Cum se va simți persoana care a oferit un cadou unui funcționar public pentru a-și soluționa problema?%

	Gospodării casnice			Businessmani		
	2012	2014	2015	2012	2014	2015
Indignat/ă	33,2	36,7	35,5	37,8	46,6	49,3
Înjosit/ă	39,9	37,8	40,4	38,8	28,9	34,7
Indiferent/ă	10,5	10,4	10,4	12,2	13,1	9,9

Satisfăcut/ă	6,1	7,3	4,7	3,5	3,3	1,6
Bucuros/oasă	3,3	1,9	1,7	0,4	1,1	0,8
NȘ/NR	7	5,9	7,3	7,3	7	3,7

Urmare a reducerii toleranței față de corupție, se schimbă și aspectul emotiv al plătitorului de mită. Respondenții se simt tot mai rău în cazul efectuării unor plăți neoficiale: dacă în 2005 cca ½ din reprezentanții gospodăriilor casnice și mai puțin de ½ din oamenii de afaceri spuneau că vor avea emoții negative legate de mituire, atunci în 2015 ponderea acestora depășește ¾.

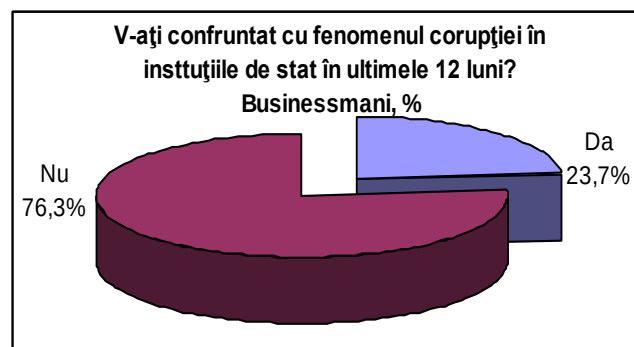
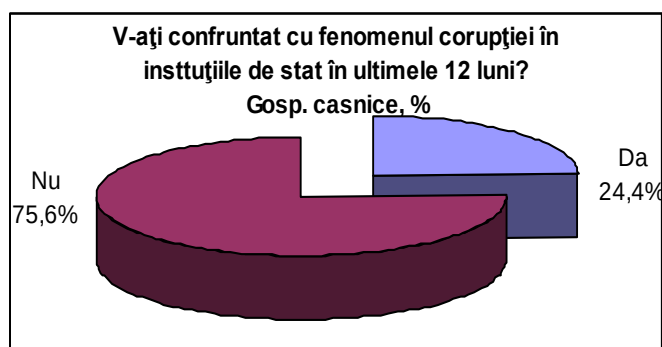
Ponderea respondenților care ar avea emoții negative, dacă ar plăti mită, %

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	49,6	42,1	49,3	73,1	74,5	75,9
Businessmani	44,1	43,8	41,2	76,6	75,5	84

VII. Oponerea fenomenului corupției

Confruntarea cu fenomenul corupției

În ultimele 12 luni v-ați confruntat cu fenomenul corupției?

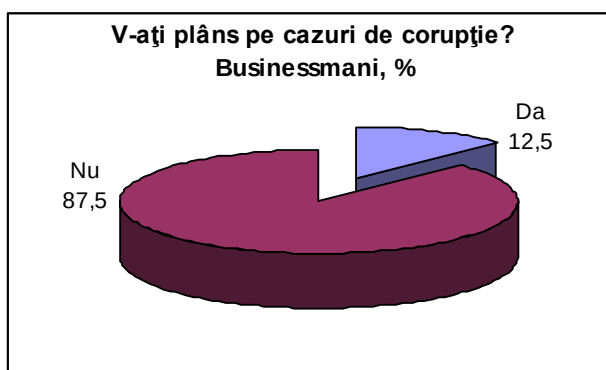
Comparativ cu 2014, a scăzut ponderea celor care susțin că s-au confruntat cu cazuri de corupție.

Respondenții care s-au confruntat cu fenomenul corupției, % din totalul celor intervievați

	2012	2014	2015
Cospodării casnice	37,2	30,9	24,4
Businessmani	40,2	38,8	23,7

Denunțarea cazurilor de corupție

Dacă v-ați confruntat, v-ați plâns pe aceste cazuri?

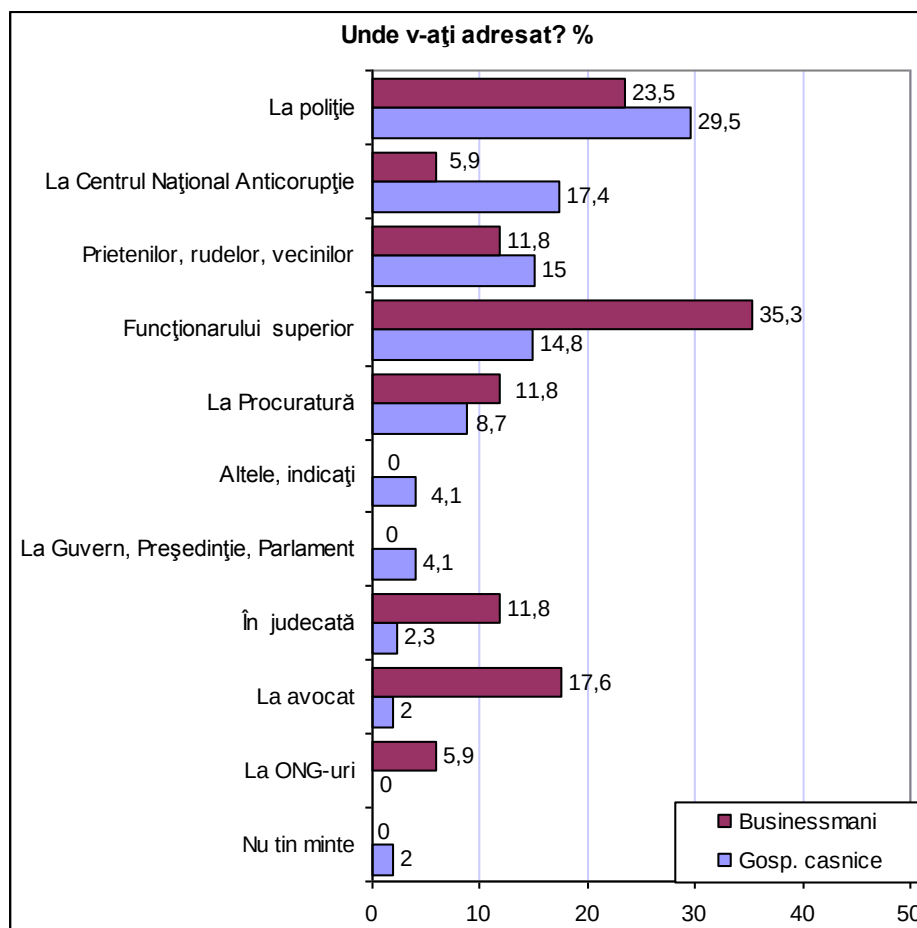

Respondenții care s-au plâns pe cazuri de corupție, % din cei care s-au confruntat

	2012	2014	2015
Cospodării casnice	5,1	4	8,5
Businessmani	4,6	13,6	12,5

Soluționarea problemelor pe căi oficiale

Unde v-ați plâns pe cazurile de corupție cu care v-ați confruntat? (răspuns multiplu, %)

Motivele neadresării/nesemnării cazurilor de corupție (răspuns multiplu, %)

	Gospodării casnice	Businessmani
Nu ați știut unde și cui să vă adresați	12	10,6
Ar fi luat prea mult timp	15,4	16,3
Nimic nu s-ar schimba	48,8	43,3
V-ar fi creat doar probleme	37,9	51,9
Alte cauze	0,4	0

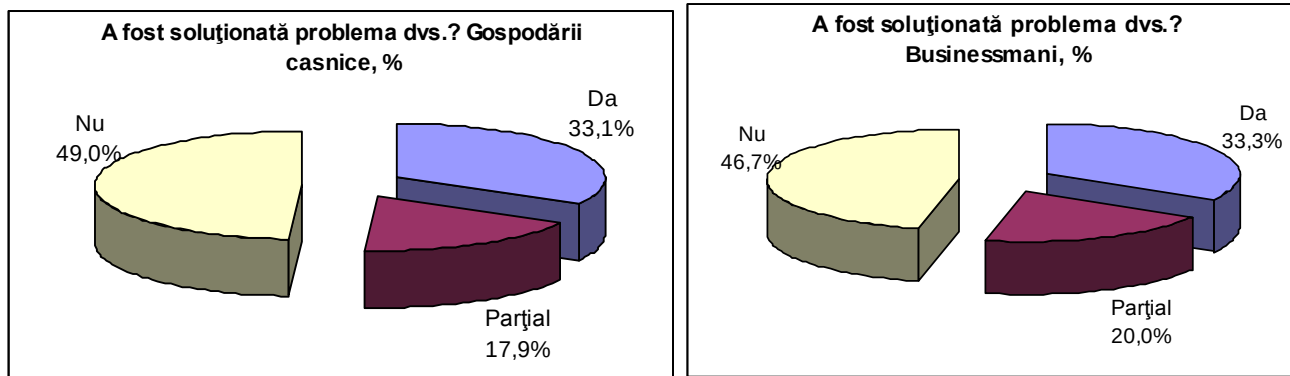
Respondenții care nu știu unde să se adreseze cu eventuale cazuri de corupție, %

	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	19,3	10,4	6,8	12,5	12
Businessmani	7,3	3,5	4,8	5,2	10,6

Respondenții care nu au apelat la organele de drept, temându-se că aceasta le-ar crea doar probleme,
%

	2007	2008	2012	2014	2015
Coșpodării casnice	23,6	27,8	32,7	39,8	37,9
Businessmani	28,4	32,6	39,6	39,9	51,9

A fost rezolvată problema Dvs.?(% din cei care s-au adresat pentru a soluționa problema pe cale oficială)

Răspunsurile atestă că din totalul reprezentanților gospodăriilor casnice 24,4% s-au confruntat cu fenomenul corupției, 2,1% au încercat să-și soluționeze cazul prin metode legitime și doar 1,1% l-au soluționat total sau parțial.

În ce privește oamenii de afaceri, 23,7% din totalul respondenților s-au confruntat cu fenomenul corupției, 2,9% au încercat să-și soluționeze cazul prin metode legitime și 1,6% l-au soluționat total sau parțial.

Evaluarea profesionalismul și credibilitatea angajaților instituțiilor de drept și de control

Profesionismul angajaților din organele de drept și control, %

	2012			2014			2015		
	Înalt	Mediu	Jos	Înalt	Mediu	Jos	Înalt	Mediu	Jos
Inspectori fiscali (resp.- bus)	21,6	64,4	14,0	16,9	65,8	17,3	18,9	66,1	15,0
Polițiști (resp.- gosp.casn)	9,8	50,5	39,7	13,3	50,9	35,8	14,3	52,9	32,8
Vameși (resp. - buss)	6,2	66,6	27,2	14,3	57,4	28,3	8,9	69,2	21,9
Judecători (resp.- gosp.casn)	21	55,6	23,4	16,5	54,3	29,2	20,0	52,1	27,9
Colaboratori CNA (resp.- bus)	19,6	63,7	16,7	20,7	56,2	23,1	13,5	63,3	23,2
Procurori (resp.- gosp.casn)	18,9	60,0	21,1	14,5	56,7	28,8	19,1	51,3	29,6
Colaboratori CNI (resp. – gosp. casn.)	z	z	z	16,2	60,4	23,4	17,8	56,5	25,7
Polițiști de frontieră (resp. – gosp. casn.)	z	z	z	z	z	z	17,7	59,7	22,6

Dacă am întocmi un clasament al nivelului de profesionalism al reprezentanților acestor categorii de funcționari, pornind de la opiniile respondenților, pe primele locuri s-ar plasa inspectorii fiscali, vameșii și polițiștii de frontieră (foștii grăniceri), urmați de colaboratorii CNA și CNI. Lista ar fi încheiată de judecători, procurori și polițiști.

Credibilitatea angajaților din organele de drept și control

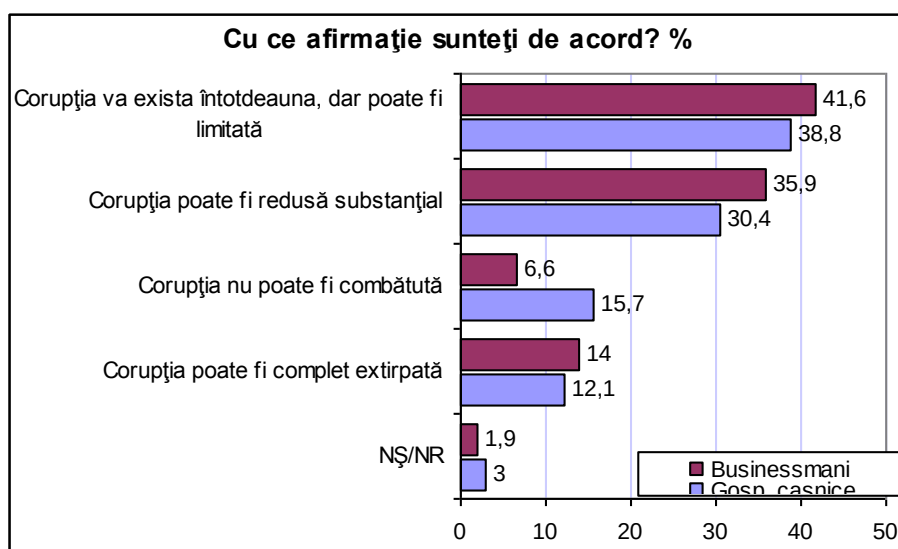
Câtă încredere aveți în ...? %

	2012		2014		2015	
	Puțină și deloc	Multă și deplină	Puțină și deloc	Multă și deplină	Puțină și deloc	Multă și deplină
Inspectori fiscali (resp.- bus)	66,2	33,8	61,2	38,8	63,9	36,1
Vameși (resp.- bus)	81,3	18,7	75,8	24,2	77,9	22,1
Polițiști (resp.- gosp.casn)	86,8	13,2	80,9	19,1	80,6	19,4

Judecatori (resp.- gosp.casn)	83,7	16,3	82,5	17,4	86,1	13,9
Colaboratori ai CNA (resp.- bus)	72,1	27,9	72,2	27,8	81,1	18,9
Procurori (resp.- gosp.casn)	77,8	22,2	84,1	15,9	86,5	13,5
Colaboratori ai CNI (resp.- gosp.casn)	z	z	80,3	19,7	81,8	18,2
Polițiști de frontieră (resp. – gosp. casn.)	z	z	z	z	70,7	29,3

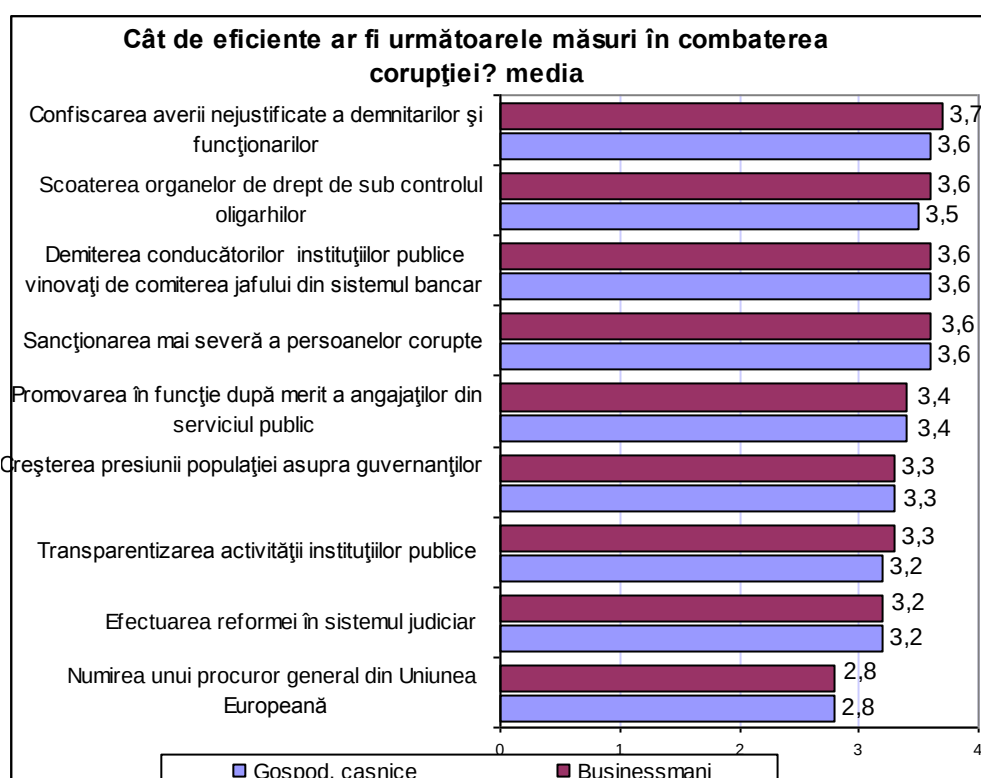
Într-un clasament similar, în opinia respondenților, cei mai credibili sunt inspectorii fiscali, urmați de polițiștii de frontieră, vameși, polițiști, colaboratorii CNA, CNI, lista încheindu-se cu judecătorii și procurorii.

VIII. Poate fi combătută corupția în Republica Moldova?

În pofida unui nivel destul de înalt al corupției în Republica Moldova, majoritatea reprezentanților gospodăriilor casnice și oamenilor de afaceri totuși speră că fenomenul corupției ar putea fi combătut, cel puțin parțial. Statul trebuie să mizeze pe acest optimism și să atragă populația în procesul de prevenire și combatere a corupției.

Măsuri de combatere a corupției, media (eficiența măsurilor se evaluează de la 1 până la 4, unde 1 este deloc eficientă, 4 – foarte eficientă)

Printre cele mai eficiente căi de combatere a corupției respondenții au remarcat: confiscarea averii nejustificate a demnitarilor și funcționarilor, scoaterea organelor de drept de sub controlul oligarhilor, demiterea conducătorilor instituțiilor publice vinovați de comiterea jafului din sistemul bancar și sancționarea mai severă a persoanelor corupte.

Salarii vs. plăți neoficiale

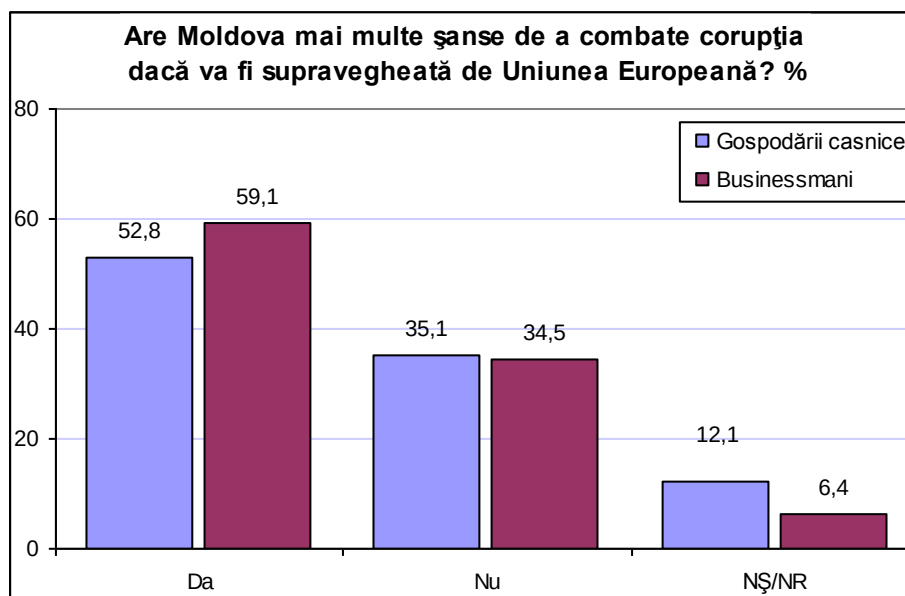
Toți respondenții înțeleg că pentru a reduce fenomenul corupției în serviciul public, salariul angajaților din acest sistem trebuie să fie unul decent, oamenii de afaceri fiind mai generoși decât reprezentanții gospodăriilor casnice. Totuși, urmare a neluării unor măsuri prompte de către organele de drept în cazul furtului din sistemul bancar, succedată de căderea cursului valutei naționale, reacția în lanț a creșterii prețurilor și tarifelor, și, ca rezultat – de răspândirea continuă a fenomenului sărăciei, respondenții au invocat salarii pentru funcționari de 2 ori mai mici decât anterior.

Care ar trebui să fie salariul funcționarului/demnitarului pentru ca acesta să nu ia mită? (USD)

	2008		2012		2014		2015	
	Gospodării casnice	Businessmani	Gospodării casnice	Businessmani	Gospodării casnice	Businessmani	Gospodării casnice	Businessmani
Ministru	1615	2280	1356	1939	2089	2457	1074	1498
Șef de departament/direcție	1090	1460	912	1160	1295	1173	779	976
Funcționar de rând	705	850	653	783	1064	712	596	656
Judecător	Z	z	1334	1931	2279	2222	1047	1494

Supravegherea combaterii corupției de către Uniunea Europeană

Cum considerați, are Republica Moldova mai multe șanse de a combate corupția dacă va fi supravegheată strict de Uniunea Europeană? %

IX. Indicatori de risc ai corupției, 2014

	Vama (business- mani)	Poliția (gosp. casnice)	Fiscul (business- mani)	Instituțiile medicale (gosp. casnice)	Instanțele judecată (gosp. casnice)	Procura- tura (gosp. casnice)
Numărul angajaților ⁴ , pers.	1496	8674	1422	38818	374	605
Remunerația medie lunară (inclusiv sporuri, prime, etc.), lei	5914	5140	5370	4312 ⁵	12585	6900 ⁶
Mita medie, lei	4605	1633	6011	1365	5042	12399
Mita totală estimată, mil. lei	25,9	96,9	57,6	281	59,8 ⁷	59,5 ⁸
Numărul estimat al cazurilor de mituire a angajaților	5621	59307	9588	205956	11861	4313
Numărul persoanelor cercetate penal ⁹	1	85	11	10	8	1
Remunerația medie/minimul de existență	3,6	3,2	3,3	2,7	7,7	4,2
Mita medie/remunerația medie	0,8	0,3	1,1	0,3	0,4	1,80
Mita pe angajat, mii lei	17,3	11,2	40,5	7,2	159,9	98,3
Probabilitatea de a fi prins pentru luare de mita, %	0,018	0,143	0,115	0,005	0,07	0,023
Ponderea persoanelor cercetate penal în totalul angajaților, %	0,067	0,980	0,774	0,026	2,139	0,165

În cadrul cercetării au fost calculați o serie de indicatori care oferă posibilitatea de a analiza riscurile corupției în domenii precum sunt vama, poliția, fiscul, instituțiile medicale, instanțele de judecată și procuratura. Indicatorii au fost calculați în baza datelor oferite de autorități (numărul angajaților, remunerația medie), de Biroul Național de Statistică, precum și datelor privind mita medie și mita totală estimată pe domeniile respective.

Indicatorul privind *gradul de acoperire a minimului de existență de către remunerația medie din domeniu* variază de la 2,7 în instituțiile medicale până la 7,7 în instanțele de judecată. Aceasta înseamnă că remunerația medie lunară în ocrotirea sănătății acoperă doar de 2,7 ori minimul de existență, angajații din acest domeniu ar fi dispuși să accepte mite mai mici și mai frecvent decât judecătorii.

Un alt indicator care ar putea fi utilizat la evaluarea riscului corupției ar fi *mita medie comparativ cu remunerația medie în domeniu*. Acest indicator variază de la 0,3 în ocrotirea sănătății și poliție până la 1,1 în fisc. Din acest punct de vedere, inspectorii fiscali, deși sunt salariați mai bine decât angajații din ocrotirea sănătății, sunt mult mai tentați să ia mită.

Mita pe un angajat variază de la 7,2 mii lei în ocrotirea sănătății până la 159,9 mii lei în instanțele de judecată.

Un indicator care ar putea într-un mod foarte aproximativ să descrie eficiența măsurilor anticorupție ar fi *probabilitatea de a fi prins cu mita în mână*. Acest indicator se calculează raportând numărul funcționarilor cercetați penal pe parcursul unui an la numărul estimat al mitelor oferite în acest domeniu. Calculele arată că, deși în toate domeniile analizate acest indicator este foarte mic, totuși în poliție probabilitatea de a fi prins cu mita în mână este de două ori mai mare în instanțele de judecată.

De asemenea, un alt indicator care ar putea fi utilizat este *ponderea persoanelor cercetate pe cazuri de corupție din numărul total al angajaților*. Indicatorul a variat de la 0,03% în ocrotirea sănătății până la 2,14% în sistemul judiciar.

⁴ Sunt indicate: în Fisc - numărul inspectorilor fiscali, în Serviciul Vamal - numărul vameșilor, în Procuratură - numărul procurorilor, în Poliție - numărul angajaților cu statut de polițist, în instanțele de judecată - numărul judecătorilor, în instituțiile medicale - numărul medicilor și personalului medical mediu.

⁵ Câștigul salarial mediu lunar pe sănătatea umană <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>.

⁶ Calcul aproximativ, în baza datelor Procuraturii Generale.

⁷ Calculele de estimare a mitei în judecătorii au fost efectuate în baza unei informații puțin reprezentative din punct de vedere statistic, dat fiind faptul că au fost menționate 11 cazuri de dare de mită.

⁸ Calculele de estimare a mitei în Procuratură au fost efectuate în baza unei informații puțin reprezentative din punct de vedere statistic, dat fiind faptul că au fost menționate 4 cazuri de dare de mită.

⁹ Potrivit datelor CNA.

Sumar executiv

Transparency International – Moldova a realizat această cercetare cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în cadrul Proiectului „Consolidarea funcțiilor de analiză și prevenire a corupției ale Centrului Național Anticorupție”, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei, cofinanțat și implementat de PNUD Moldova.

Cercetarea are ca scop analiza percepțiilor și experiențelor reprezentanților gospodăriilor casnice și oamenilor de afaceri privind corupția în Republica Moldova și evaluarea impactului implementării Strategiei Naționale Anticorupție în anul 2015.

Sarcinile cercetării sunt următoarele:

- evaluarea gradului de conștientizare a pericolului corupției;
- stabilirea cauzelor principale ale corupției;
- aprecierea percepțiilor și experiențelor proprii privind răspândirea corupției în diferite domenii, sectoare și instituții;
- estimarea sumei totale a plăților neoficiale în diferite instituții/servicii publice;
- evaluarea credibilității și nivelului de profesionalism al colaboratorilor unor organe de drept/control;
- evaluarea nivelului de toleranță față de fenomenul corupției, a acceptabilității plăților neoficiale și a disponibilității de a oferi mită;
- analiza situației privind confruntarea cu fenomenul corupției, denunțarea cazurilor de corupție și soluționarea legală a problemelor;
- evaluarea nivelului de familiarizare a populației cu noțiuni specifice domeniului anticorupție;
- identificarea celor mai eficiente măsuri de prevenire și combatere a corupției;
- evaluarea indicatorilor de risc ai corupției într-o serie de domenii/instituții publice.

Oamenii de afaceri și reprezentanții gospodăriilor casnice au fost intervievați în baza a două chestionare separate. Întrebările au vizat atât percepțiile respondenților privind răspândirea fenomenului corupției, cât și experiența proprie a acestora pe parcursul ultimelor 12 luni. În cadrul analizei au fost cercetate 37 de domenii/sectoare/autorități, cu precădere, publice. Inserarea în chestionare a unei întrebări de tip deschis a oferit posibilitatea colectării unor exemple concrete de corupție și alte abuzuri din partea funcționarilor publici.

Volumul eșantionului: 1099 persoane în vârstă de la 18 ani și mai mult, în cazul gospodăriilor casnice; 513 de unități de business. *Eșantion:* stratificat, probabilist (aleatoriu), bistadial.

Marja de eroare este de $\pm 2,9\%$ pentru gospodăriile casnice și $\pm 4,4\%$ – pentru unitățile de business.

Perioada de culegere a datelor: octombrie 2015 – noiembrie 2015. Interviuurile au fost realizate de către operatorii rețelei CBS-AXA.

Compararea rezultatelor prezentei cercetări cu rezultatele cercetărilor similare ale TI-Moldova din anii precedenți a permis relevarea următoarelor aspecte:

- Pentru mai mult de 80% din respondenți, principala sursă de informare privind cazurile de corupție și eforturile statului de a o combate este televiziunea. Din această cauză, concentrarea mai multor canale de televiziune în mâinile unei singure persoane creează condiții propice pentru o eventuală manipulare a opiniei publice și inducere în eroare privind eficiența reformelor din domeniul anti-corupție.
- Potrivit percepțiilor reprezentanților gospodăriilor casnice și a oamenilor de afaceri corupția rămâne o problemă foarte gravă, fiind plasată în top-ul primelor cinci probleme, alături de tarifele înalte la energie/gaz/apă, sărăcie, instabilitatea politică și urmările furtului din sistemul bancar.
- Crește constant nivelul de conștientizare a pericolului corupției: circa $\frac{3}{4}$ din reprezentanții ambelor categorii de respondenți consideră că fenomenul corupției generează sărăcie.
- Deși pesimismul este, în anumită măsură, caracteristic culturii naționale din Moldova, fapt care adesea determină o pondere relativ stabilă de răspunsuri negative în sondaje la cele mai diverse tematici, în 2015,

ponderea „pesimiștilor” privind sporirea corupției a crescut considerabil (de la 35-40% în diferite perioade până mai mult de jumătate în prezent) – fapt care sugerează că acest pesimism ar putea avea la bază experiența proprie.

Respondenții care consideră că fenomenul corupției a sporit în ultimele 12 luni, %

	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	45,4	41	49,6	46,5	53,6
Businessmani	35,4	33	41,9	39,5	55,6

- Printre cauzele principale ale corupției respondenții remarcă: controlul organelor de drept de către oligarhi, neatragera la răspundere a persoanelor corupte, mimarea luptei cu fenomenul corupției de către guvernanți și nereformarea justiției.
- O parte considerabilă a populației nu înțelege că, în multe cazuri, la originea corupției sunt conflictele de interese. Mai mult de ½ din reprezentanții gospodăriilor casnice nu înțeleg corect noțiunea de conflict de interese, nefiind astfel în stare să se opună acestuia. În context este necesară familiarizarea continuă a populației cu prevederile cadrului legal privind conflictele de interese și promovarea practicilor de informare de către populație a organelor competente despre eventualele conflicte de interese.
- Reprezentanții gospodăriilor casnice consideră că dintre cele trei ramuri ale puterii de stat cel mai corupt este Legislativul, iar oamenii de afaceri – Judiciarul.

Care ramură a puterii de stat o consideră mai coruptă? %

	Gospodăriile casnice			Businessmanii		
	2012	2014	2015	2012	2014	2015
Legislativul (Parlamentul)	25,7	29,5	35,3	11,6	12,5	24,4
Judiciarul (Sistemul judecătoresc)	45,7	41,4	31,9	51,9	60,6	43,5
Executivul (Guvernul)	22,7	20,5	27,9	19,8	11,4	22,2
Nu știu/ n-am răspuns	5,9	8,6	4,9	16,7	15,5	9,9

- În percepția reprezentanților gospodăriilor casnice, fenomenul corupției este mai larg răspândit în poliție, procuratură, instituțiile medicale, instanțele de judecată și vamă. Oamenii de afaceri consideră că cele mai afectate de corupție sunt vama, instanțele de judecată, poliția, procuratura. În comparație cu 2014, a crescut ponderea respondenților care susțin că se recurge mai des la plăți neoficiale în instituțiile statului.
- Ca și anterior, banii rămân principalul instrument de soluționare a problemelor în serviciul public, ei fiind urmați de relații și cadouri. De aceea, consolidarea politicii de declarare și control a veniturilor și proprietății, identificarea averilor nejustificate a reprezentanților sectorului de stat devine tot mai importantă.
- În ceea ce ține de experiențele respondenților, *instituțiile cel mai des contactate de reprezentanții gospodăriilor casnice* sunt instituțiile medicale (60,2% din totalul respondenților), administrația publică locală (26,8%) și instituțiile de învățământ (21,9%). Oamenii de afaceri au contactat mai des inspectoratele fiscale (75,8% din totalul respondenților), inspecțiile sanitar-epidemiologice (59,3%), inspecțiile anti-incendiarie (56,9%).
- *Dintre cei care au contactat instituțiile*, reprezentanții gospodăriilor casnice au plătit mai des în inspecțiile anti-incendiarie (40,1%), inspecțiile sanitar-epidemiologice (37,2%), inspecția ecologică (36,4%), pentru arenda proprietății de stat (36,1%) pentru înregistrarea transportului și calificarea conducătorilor auto (35,6%). Oamenii de afaceri au plătit mită mai des pentru a obține autorizații de construcție (14,9%), în vamă (14%), pentru înregistrarea transportului și calificarea conducătorilor auto (12,1%).
- *Mita totală în gospodăriile casnice* a constituit în 2015 aproximativ 860 mil. lei, în 2014 – circa 891 mil. lei. Comparativ cu 2014, ținând cont de rata inflației de circa 13% în această perioadă de timp¹⁰, suma

¹⁰ Rata inflației a constituit în perioada de timp noiembrie 2014 – octombrie 2015 circa 13% (<http://statbank.statistica.md/pxweb/application/calculatoripc/default.aspx>).

mitelor a scăzut mai mult, ceea ce ar putea fi explicat atât prin acțiunile anti-corupție întreprinse, cât și prin sărăcirea populației, aceasta nefiind în stare să achite mai multă mită în această perioadă. În 2015, reprezentanții gospodăriilor casnice au plătit neoficial cel mai mult în instituțiile medicale – aproape 1/3 din mita totală, în poliție și instituțiile de învățământ – cam 1/10 din mita totală. Este de remarcat faptul că, în comparație cu 2014, ținând cont de inflație, volumul mitei în medicină a scăzut cu 1/3, pe când în poliție a crescut cu 1/5.

- *Valoarea totală a mitelor plătite de oamenii de afaceri* s-a cifrat în 2015 la 381 mil. lei, în 2014 – la circa 392 mil. lei. Comparativ cu 2014, ținând cont de rata inflației de circa 13%, suma mitelor plătită de oamenii de afaceri a scăzut mai mult. Cel mai mult s-a plătit neoficial în inspectoratele fiscale – circa 1/7 din mita plătită de oamenii de afaceri, precum și în instanțele de judecată – cam 1/8. De remarcat că, în comparație cu 2014, mita plătită în vamă a scăzut considerabil, iar mita plătită în inspectoratele fiscale a rămas practic același nivel.
- Respondenții susțin că plățile neoficiale în instituțiile medicale se fac preponderent din inițiativă proprie, iar în instanțele de judecată și vamă - sub presiune. Comparativ cu 2014, a crescut ponderea celor care susțin că au fost impuși să plătească mită în instanțele judiciare, fisc și poliție.
- Dacă într-o perioadă mai îndelungată de timp se remarcă o tendință pozitivă în relațiile businessului cu instituțiile statului, comparativ cu 2014, ponderea respondenților care consideră că statul împiedică afacerile a crescut.

Oamenii de afaceri care consideră că statul împiedică dezvoltarea afacerilor, %

2005	2007	2008	2012	2014	2015
46,7	47,3	33,8	33,2	31,1	37,8

- În opinia oamenilor de afaceri, comportamentul inspectorilor fiscale devine tot mai corect .

Oamenii de afaceri care susțin că inspectorii fiscali au un comportament corect în timpul controalelor, %

2005	2007	2008	2012	2014	2015
41,1	60,5	66	72,5	79,9	85,7

- Comparativ cu 2008, numărul mediu anual al controalelor la un agent economic s-a redus de circa 3 ori. Totodată, în 2015, agenții economici sunt cel mai des vizitați/controlați de angajații fiscalului, polițiști și inspectorii anti-incendari.
- Scade treptat timpul necesar pentru soluționarea de către businessmani a problemelor cu instituțiile de stat.

Timpul de lucru destinat soluționării problemelor cu instituțiile publice, %

2005	2007	2008	2012	2014	2015
22,4	21	17,3	11,1	15,4	12,9

- Doar 7,2% din oamenii de afaceri intervievați susțin că au participat în ultimii doi ani la oferte de achiziții publice. Printre cauzele importante ale neparticipării la achiziții publice au fost invocate lipsa de transparență și echitate în procedura de achiziții, simplitatea contractelor directe, caracterul formal al concursurilor și imposibilitatea de a câștiga fără efectuarea plăților neoficiale.
- Rămâne înaltă disponibilitatea de a oferi mită la soluționarea problemelor cu statul – mai mult de 2/3 din respondenți confirmă acest fapt. Totuși, într-o dinamică mai îndelungată, ponderea reprezentanților gospodăriilor casnice care nu vor da mită a crescut de la 1/4 până la 1/3, iar a oamenilor de afaceri – de la 1/10 până la 1/3.

Respondenții care NU sunt disponibili să recurgă la mită în situații dificile, %

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	23	24,1	34,7	27,1	33,2	32,4
Businessmani	12	19,5	23,5	27,9	27,4	35,7

- Scade toleranța față de fenomenul corupției: tot mai mulți respondenți nu acceptă justificarea cazurilor de corupție. Într-o dinamică mai extinsă, tendința este și mai pronunțată.

Respondenții care NU acceptă justificarea cazurilor de corupție, %

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	43	60,2	55,8	67,1	71	80,8
Businessmani	49	58,1	61,8	78,5	77	81,8

- Urmare a reducerii toleranței față de corupție, se schimbă și aspectul emotiv al plătitorului de mită. Respondenții se simt tot mai rău în cazul efectuării unor plăți neoficiale: dacă în 2005 cca ½ din reprezentanții gospodăriilor casnice și mai puțin de ½ din oamenii de afaceri spuneau că vor avea emoții negative legate de mituire, atunci în 2015 ponderea acestora depășește ¾.

Respondenții care ar avea emoții negative dacă ar plăti mită, %

	2005	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	49,6	42,1	49,3	73,1	74,5	75,9
Businessmani	44,1	43,8	41,2	76,6	75,5	84

- Deși toleranța față de corupție scade, dorința de a opune rezistență acestui fenomen prin colaborare cu autoritățile abilitate rămâne destul de joasă. Aproximativ 24,4% din reprezentanții gospodăriilor casnice s-au confruntat cu fenomenul corupției pe parcursul ultimilor 12 luni, 2,1% au încercat să-și soluționeze cazul prin metode legitime și doar 1,1% l-au soluționat total sau parțial. În ce privește oamenii de afaceri, 23,7% din totalul respondenților s-au confruntat cu fenomenul corupției, 2,9% au încercat să soluționeze cazul prin metode legitime și 1,6% l-au soluționat total sau parțial.
- Respondenții tot mai mult se tem să denunțe cazuri de corupție din motiv că aceasta le-ar fi creat doar probleme.

Respondenții care nu au apelat la organele de drept, temându-se că aceasta le-ar crea doar probleme, %

	2007	2008	2012	2014	2015
Cospodării casnice	23,6	27,8	32,7	39,8	37,9
Businessmani	28,4	32,6	39,6	39,9	51,9

- Printre cei mai profesioniști angajați ai organelor de control sunt inspectorii fiscali, vameșii și polițiștii de frontieră (foștii grăniceri), urmați de colaboratorii CNA și CNI. Lista este încheiată de judecători, procurori și polițiști. La capitolul credibilității, pe primul loc sunt inspectorii fiscali, urmați de polițiștii de frontieră, vameș, polițiști, colaboratorii CNA, CNI, lista încheindu-se cu judecătorii și procurorii.
- Toți respondenții înțeleg că pentru a reduce fenomenul corupției în serviciul public, salariul angajaților din acest sistem trebuie să fie unul decent, oamenii de afaceri fiind mai generoși decât reprezentanții gospodăriilor casnice. Totuși, urmare a neluării unor măsuri prompte de către organele de drept în cazul furtului din sistemul bancar, succedată de căderea cursului valutei naționale, reacția în lanț a creșterii prețurilor și tarifelor, și, ca rezultat – de răspândirea continuă a fenomenului sărăciei, respondenții au invocat salarii pentru funcționari de 2 ori mai mici decât anterior.

Care ar trebui să fie salariul funcționarului/demnitarului pentru ca acesta să nu ia mită? (USD)

	2008		2012		2014		2015	
	Gospodării casnice	Businessmani	Gospodării casnice	Businessmani	Gospodării casnice	Businessmani	Gospodării casnice	Businessmani
Ministru	1615	2280	1356	1939	2089	2457	1074	1498
Șef departament. /direcție	1090	1460	912	1160	1295	1173	779	976
Funcționar de rând	705	850	653	783	1064	712	596	656
Judecător	z	z	1334	1931	2279	2222	1047	1494

- În pofida unui nivel destul de înalt al corupției în Republica Moldova, majoritatea reprezentanților gospodăriilor casnice și oamenilor de afaceri totuși speră că fenomenul corupției ar putea fi

combătut, cel puțin parțial. Statul trebuie să mizeze pe acest optimism și să atragă populația în procesul de prevenire și combatere a corupției.

- Printre cele mai eficiente căi de combatere a corupției respondenții au remarcat: confiscarea averii nejustificate a demnitarilor și funcționarilor, scoaterea organelor de drept de sub controlul oligarhilor, demiterea conducătorilor instituțiilor publice vinovați de comiterea jafului din sistemul bancar și sancționarea mai severă a persoanelor corupte.

Indicatori de risc ai corupției, 2014

	Vama (business- mani)	Poliția (gosp. casnice)	Fiscul (business- mani)	Instituțiile medicale (gosp. casnice)	Instanțele judecată (gosp. casnice)	Procura- tura (gosp. casnice)
Numărul angajaților ¹¹ , pers.	1496	8674	1422	38818	374	605
Remunerația medie lunară (inclusiv sporuri, prime, etc.), lei	5914	5140	5370	4312 ¹²	12585	6900 ¹³
Mita medie, lei	4605	1633	6011	1365	5042	12399
Mita totală estimată, mil. lei	25,9	96,9	57,6	281	59,8 ¹⁴	59,5 ¹⁵
Numărul estimat al cazurilor de mituire a angajaților	5621	59307	9588	205956	11861	4313
Numărul persoanelor cercetate penal ¹⁶	1	85	11	10	8	1
Remunerația medie/minimul de existență	3,6	3,2	3,3	2,7	7,7	4,2
Mita medie/remunerația medie	0,8	0,3	1,1	0,3	0,4	1,80
Mita pe angajat, mii lei	17,3	11,2	40,5	7,2	159,9	98,3
Probabilitatea de a fi prins pentru luare de mita, %	0,018	0,143	0,115	0,005	0,07	0,023
Ponderea persoanelor cercetate penal în totalul angajaților, %	0,067	0,980	0,774	0,026	2,139	0,165

În cadrul cercetării au fost calculați o serie de indicatori care oferă posibilitatea de a analiza riscurile corupției în domenii precum sunt vama, poliția, fiscul, instituțiile medicale, instanțele de judecată și procuratura. Indicatorii au fost calculați în baza datelor oferite de autorități (numărul angajaților, remunerația medie), de Biroul Național de Statistică, precum și datelor privind mita medie și mita totală estimată pe domeniile respective.

Indicatorul privind *gradul de acoperire a minimului de existență de către remunerația medie din domeniu* variază de la 2,7 în instituțiile medicale până la 7,7 în instanțele de judecată. Aceasta înseamnă că remunerația medie lunară în ocrotirea sănătății acoperă doar de 2,7 ori minimul de existență, angajații din acest domeniu ar fi dispuși să accepte mite mai mici și mai frecvent decât judecătorii.

Un alt indicator care ar putea fi utilizat la evaluarea riscului corupției ar fi *mita medie comparativ cu remunerația medie în domeniu*. Acest indicator variază de la 0,3 în ocrotirea sănătății și poliție până la 1,1 în fisc. Din acest punct de vedere, inspectorii fiscali, deși sunt salariați mai bine decât angajații din ocrotirea sănătății, sunt mult mai tentați să ia mită.

Mita pe un angajat variază de la 7,2 mii lei în ocrotirea sănătății până la 159,9 mii lei în instanțele de judecată.

Un indicator care ar putea într-un mod foarte aproximativ să descrie eficiența măsurilor anticorupție ar fi *probabilitatea de a fi prins cu mita în mână*. Acest indicator se calculează raportând numărul funcționarilor cercetați penal pe parcursul unui an la numărul estimat al mitelor oferite în acest domeniu. Calculele arată că,

¹¹ Sunt indicate: în Fisc - numărul inspectorilor fiscali, în Serviciul Vamal - numărul vameșilor, în Procuratură - numărul procurorilor, în Poliție - numărul angajaților cu statut de polițist, în instanțele de judecată - numărul judecătorilor, în instituțiile medicale - numărul medicilor și personalului medical mediu.

¹² Câștigul salarial mediu lunar pe sănătatea umană <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>.

¹³ Calcul aproximativ, în baza datelor Procuraturii Generale.

¹⁴ Calculele de estimare a mitei în judecătorii au fost efectuate în baza unei informații puțin reprezentative din punct de vedere statistic, dat fiind faptul că au fost menționate 11 cazuri de dare de mită.

¹⁵ Calculele de estimare a mitei în Procuratură au fost efectuate în baza unei informații puțin reprezentative din punct de vedere statistic, dat fiind faptul că au fost menționate 4 cazuri de dare de mită.

¹⁶ Potrivit datelor CNA.

deși în toate domeniile analizate acest indicator este foarte mic, totuși în poliție probabilitatea de a fi prins cu mîta în mînă este de două ori mai mare în instanțele de judecată.

De asemenea, un alt indicator care ar putea fi utilizat este *ponderea persoanelor cercetate pe cazuri de corupție din numărul total al angajaților*. Indicatorul a variat de la 0,03% în ocrotirea sănătății până la 2,14% în sistemul judiciar.

Norwegian Ministry
of Foreign AffairsEmpowering people,
transforming nations

CHESTIONAREA REPREZENTANȚILOR GOSPODĂRIILOR CASNICE

Transparency International – Moldova realizează acest sondaj cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în cadrul Proiectului „Consolidarea funcțiilor de analiză și prevenire a corupției ale Centrului Național Anticorupție”, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei, cofinanțat și implementat de PNUD Moldova. Scopul sondajului este de a studia cauzele, a evalua percepțiile și experiențele privind corupția în structurile statale din Republica Moldova, precum și pentru a elabora propuneri de remediere a situației.

Date demografice

A1. Vârsta	Numărul de ani	18–24	25–29	30–39	40–49	50–59	Peste 60

A 2. Genul	1. Masculin		2. Feminin	
------------	-------------	----------------------	------------	----------------------

A 3. Studiile	1. Medii incomplete	
	2. Medii	
	3. Medii de specialitate	
	4. Superioare, inclusiv incomplete	

A 4. Mediul rezidențial	1. Urban		2. Rural	
-------------------------	----------	----------------------	----------	----------------------

A 5 A. Ce venituri are familia Dvs. (un răspuns)	1. Venituri foarte joase	
	2. Venituri mai joase decât cele medii	
	3. Venituri medii	
	4. Venituri mai ridicate decât cele medii	
	5. Venituri înalte	

A 5 B. Notați la ce categorii de persoane vă referiți:	Persoană angajată în baza contractului de muncă permanent	
	Persoană angajată în baza contractului de muncă temporar (ocaziional, sezonier)	
	Persoană angajată fără contract de muncă (la negru)	
	Șomer înregistrat oficial	
	Persoană care nu lucrează, dar caută de lucru	
	Persoană care nu lucrează și nu caută de lucru	
	Student	
	Alții (invalidi, pensionari, persoane în concediu de maternitate)	

Q 6. Cât de acute sunt pentru Dvs. următoarele probleme?

Factorul	Nu este o problemă	Puțin acută	Neacută	Acută	Foarte acută	Problema majoră	NȘ/NR
Inflația							
Calitatea studiilor							
Accesul la informațiile publice							
Schimbările climatice (seceta, înghețurile)							
Criminalitatea							
Corupția							
Calitatea serviciilor medicale							
Tarife înalte la energie electrică, gaz, apă							
Instabilitatea politică							
Sărăcia							
Calitatea drumurilor							

Independența sistemului judecătoresc							
Birocrația							
Războiul din Ucraina							
Șomajul							
Starea mediului ambiant/înconjurător							
Urmările scandalului din sistemul bancar							
Altele, indicați							

Q7. Care sunt principalele surse de informare din care aflați despre corupție? (3 răspunsuri)	1. Televiziunea	
	2. Radioul	
	3. Presa, inclusiv electronică	
	4. Experiența proprie	
	5. Discuțiile cu rudele, prietenii, cunoscuții	
	6. Rapoartele instituțiilor de stat	
	7. Comunicate ale organizațiilor neguvernamentale	
	8. Comunicate ale organizațiilor internaționale	
	9. Altele, indicați	

Q8 Cât de mult credeți în informațiile despre corupție din mass-media?	Foarte mult	Mult	Puțin	Nu cred deloc	NȘ/NR

Q9. Cât de importante sunt următoarele cauze în răspândirea corupției în RMoldova?	Foarte importantă	Destul de importantă	Puțin importantă	Nu este o cauză	NȘ/NR
1. Guvernarea mimează lupta cu corupția					
2. Este deja o tradiție					
3. Salariile mici					
4. Organele de drept sunt controlate de oligarhi					
5. Societatea civilă nu face destulă presiune asupra guvernanților					
6. Instituțiile publice nu sunt suficient de transparente					
7. Justiția nu este reformată					
8. Nivelul de cultură a populației este jos					
9. Persoanele corupte nu sunt trase la răspundere					
10. Presiunile din partea rudelor și prietenilor					
11. Presiunile din partea șefului					
12. Altele, indicați					

Q10. În opinia dvs. ...	10.1 Câtă încredere aveți în ...?					10.2 Care este nivelul de profesionalism al acestora?			
	nu am deloc încredere	puțină încredere	multă încredere	încredere deplină	NȘ/NR	înalt	mediu	jos	NȘ/NR
1. Inspectori fiscali									
2. Grănicerii/polițiști de frontieră									
3. Vameși									
4. Polițiști									
5. Judecători									
6. Colaboratori ai Centrului Național Anticorupție									
7. Medici									
8. Colaboratori ai Comisiei Naționale de Integritate									
9. Procurori									

Q11. Cât de acceptabilă după părerea Dvs. este situația în care un funcționar primește o plată neoficială și o folosește pentru a-și achita datoriile la serviciile comunale?

1.Acceptabilă pe deplin	2.Acceptabilă parțial	3.Acceptabilă în anumite situații	4.Inacceptabilă	9.NȘ /NR

Q12. În opinia Dvs., cât de frecvent se recurge la bani, cadouri, contacte personale pentru a „soluționa” problemele în ...?

Instituțiile/serviciile/domeniile	Nici-odată	Rar	Câteodată	Ade-sea	Foarte des	Intotdeauna	NȘ /NR
Administrația publică centrală							
Administrația publică locală							
Inspectoratele fiscale							
Vama							
Poliția de frontieră/fostul serviciu grăniceri							
Poliția							
Procuratura							
Inspecțiile sanitar-epidemiologice							
Birourile cadastrale							
Arenda proprietății de stat							
Instanțele de judecată							
Achizițiile publice							
Instituțiile de învățământ							
Instituțiile medicale							
Oficiile stării civile							
Birourile de pașapoarte							
Serviciile comunale							
Camera Înregistrării de stat							
Inspecțiile antiincendiarie							
Inspectoratul energetic							
Inspekția ecologică							
Centrul Național Anticorupție							
Eliberarea vizelor							
Licențierea							
Birourile notariale							
Birourile de avocați							
Accesul la credite, împrumuturi							
Înregistrarea transportului, elib. certificatului de conducere							
Revizia tehnică a automobilelor							
Eliberarea autorizațiilor de construcție							
Furnizarea de apă							
Furnizarea de electricitate							
Furnizarea de gaze							
Furnizarea de căldură/agent termic							
Inspekția muncii							
Telecomunicațiile							
Companiile de asigurări							

Q13. Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu funcționarii publici, de obicei, iau forma de:
(1 răspuns)

1.Contacte/relații	
2.Cadouri	
3.Bani	
4.Presiuni din partea conducerii	
5.Presiuni din partea organizațiilor criminale	
6. Altele, indicați	

Încă o dată Vă asigurăm confidențialitatea interviului nostru

Q14. Uneori, oamenii trebuie să plătească neoficial sau să ofere cadouri pentru a obține diverse servicii, pentru a evita problemele în organele de stat, precum și pentru a obține favoruri. Pe parcursul ultimului an Dvs. (sau altcineva din familia Dvs.) ați plătit neoficial sau ați oferit cadouri angajaților din următoarele instituții/servicii/domenii?

Instituțiile/ serviciile/ domeniile	14.1 Ați contactat instituția?		14.2 De câte ori ați contactat-o?	14.3 Ați plătit neoficial?		14.4 Dacă ați plătit neoficial, ați făcut-o:		14.5 De câte ori ați plătit neofici	14.6 Suma totală , lei
	Da	Nu		Da	Nu	Din inițiat ă	Ați fost impus		
Administrația publică centrală									
Administrația publică locală									
Inspectoratele fiscale									
Vama									
Poliția de frontieră/fostul serviciu grăniceri									
Poliția									
Procuratura									
Inspecțiile sanitar-epidemiologice									
Birourile cadastrale									
Arenda proprietății de stat									
Instanțele de judecată									
Achizițiile publice									
Instituțiile de învățământ									
Instituțiile medicale									
Oficiile stării civile									
Birourile de pașapoarte									
Serviciile comunale									
Camera Înregistrării de Stat									
Inspecțiile antiincendiarie									
Inspectoratul energetic									
Inspekția ecologică									
Centrul Național Anticorupție									
Eliberarea vizelor									
Licențierea									
Birourile notariale									
Birourile de avocați									
Accesul la credite, împrumuturi									
Înregistrarea transportului și calificarea conducătorilor auto									
Revizia tehnică a automobilelor									
Eliberarea autorizațiilor de construcție									
Furnizarea de apă									
Furnizarea de electricitate									
Furnizarea de gaze									
Furnizarea de căldură/agent termic									
Inspekția muncii									
Telecomunicațiile									
Companiile de asigurări									

Q15. Când contactați instituțiile de stat, este mai ușor de a soluționa problemele prin „căi neoficiale” decât prin cele oficiale? (1 răspuns)	Intotdeauna		Rar de tot	
	În majoritatea cazurilor		Niciodată	
	Foarte des		NȘ/NR	
	Câteodată			

Q16. Imaginați-vă că ați fost impus să oferiți cadou unui funcționar public pentru a vă soluționa problema. În opinia Dvs., cum v-ați fi simțit? (un singur răspuns)

Indignat/ă	Înjosit/ă	Indiferent/ă	Satisfăcut/ă	Bucuros/oasă	NȘ/NR

Q17. Dacă dvs. veți fi într-o situație delicată, veți plăti mită?	Da	Nu	Depinde de circumstanțe	NȘ/NR

Q18. Pe parcursul ultimului an dvs. sau altcineva din familia dvs. v-ați confruntat cu cazuri de mituire, protecționism, trafic de influență, etc. în instituțiile de stat?	Da	Nu	NȘ/NR

Q 19. Dvs. sau cineva din familia dvs., v-ați plâns/ați depus plângere privitor la cazurile de corupție?	Da	Nu	NȘ/NR
(Dacă NU – treci la întrebarea 22)			

Q20. Dacă da, unde v-ați adresat? (răspuns multiplu 2)	La poliție		Prietenilor, rudelor, vecinilor	
	La avocat		La Centrul Național Anticorupție	
	În judecată		La ONG-uri	
	La Procuratură		La Guvern, Președinție, Parlament	
	În presă		Altele, indicați	
	Funcționarului superior			

Q21. A fost rezolvată problema dvs.?	Da	Parțial	Nu

Q22. Dacă nu ați depus plângere, de ce nu ați făcut-o? (răspuns multiplu 2)	1.Nu ați știut unde și cui să vă adresați	
	2.Ar fi luat prea mult timp	
	3.Nimic nu s-ar schimba	
	4.V-ar fi creat doar probleme	
	5.Alte cauze, specificați	

Q23. Ați putea să povestiți despre un caz concret de corupție (dare/luare de mită, protecționism, cumătrism) din propria experiență din ultimele 12 luni?

Q24. Care ramură a puterii de stat vă pare cea mai coruptă? (indicați un răspuns)	Parlamentul	Sistemul judecătoresc	Guvernul

Q25 În opinia dvs., ce înseamnă un conflict de interese în sectorul public? (bifați un singur răspuns)	1.Un conflict dintre funcționarii publici	
	2.Un conflict dintre interesele personale ale unui funcționar public și obligațiile lui de serviciu	
	3.Un conflict dintre interese personale ale unui funcționar public	

Q26. Cât de eficiente ar fi următoarele măsuri pentru a reduce corupția în Moldova?	Deloc eficiente	Puțin eficiente	Destul de eficiente	Foarte eficiente	NȘ/ NR
1. Efectuarea reformei în sistemul judiciar					
2. Transparentizarea activității instituțiilor publice					
3. Promovarea în funcție după merit a angajaților din serviciul public					
4. Numirea unui procuror general din Uniunea Europeană					
5. Sancționarea mai severă a persoanelor corupte					
6. Confiscarea averii nejustificate a demnitarilor și funcționarilor					
7. Demiterea conducătorilor instituțiilor publice vinovați de comiterea jafului din sistemul bancar					
8. Creșterea presiunii populației asupra guvernanților					
9. Scoaterea organelor de drept de sub controlul oligarhilor					
10. Altele, indicați					

Q27. Cum considerați, care ar trebui să fie salariul lunar al următoarelor persoane pentru ca ele să nu primească plăți neoficiale?		Dolari SUA
	1.Funcționar de rând	
	2.Șef de departament	
	3.Ministru	
	4.Judecător	

Q28. Care din următoarele afirmații o considerați mai corectă?	1.Suntem corupți deoarece suntem săraci	
	2.Suntem săraci deoarece suntem corupți	

Q29. Cu care din afirmațiile de mai jos sunteți de acord? În Republica Moldova ... <i>(1 răspuns)</i>	1.Corupția nu poate fi combătută	
	2.Corupția va exista întotdeauna, dar poate fi limitată	
	3.Corupția poate fi redusă substanțial	
	4.Corupția poate fi complet extirpată	
	9.NȘ/NR	

Q30. După părerea Dvs. pe parcursul ultimului an (12 luni), corupția în instituțiile de stat ...

1. S-a micșorat	2.A rămas cam aceeași	3. A sporit	9.NȘ/NR

Q31. Cum considerați, are Republica Moldova mai multe șanse de a combate corupția dacă va fi supravegheată strict de Uniunea Europeană?	Da	Nu	NȘ/NR

Norwegian Ministry
of Foreign AffairsEmpowered people.
Resilient nations.

CHESTIONAREA OAMENILOR DE AFACERI

Transparency International – Moldova realizează acest sondaj cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în cadrul Proiectului „Consolidarea funcțiilor de analiză și prevenire a corupției ale Centrului Național Anticorupție”, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei, cofinanțat și implementat de PNUD Moldova. Scopul sondajului este de a studia cauzele, a evalua percepțiile și experiențele privind corupția în structurile statale din Republica Moldova, precum și pentru a elabora

Date despre respondent

1. Vârsta Ani	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	Peste 60

2. Genul:	1. Masculin		2. Feminin	
-----------	-------------	----------------------	------------	----------------------

3. Studiile:	1. Medii incomplete	
	2. Medii	
	3. Medii de specialitate	
	4. Superioare, inclusiv incomplete	

5. Ce venituri are familia Dvs. (1 răspuns)	Foarte joase	Mai joase decât medii	Medii	Mai ridicate decât cele medii	Înalte

6. Evaluați în ce măsură următorii factori împiedică desfășurarea afacerilor în Moldova?	Nu împiedică deloc	Împiedică puțin	Împiedică puțin	Împiedică puțin	Împiedică puțin	Împiedică puțin	Blochează	NS/NR
1. Inflația								
2. Lipsa proprietății pentru a fi depuse în gaj								
3. Impozitele și taxele înalte								
4. Legislația fiscală imperfectă								
5. Acces dificil la credite bancare								
6. Criminalitatea								
7. Corupția								
8. Deficitul de forță de muncă calificată								
9. Infrastructura slab dezvoltată a pieței								
10. Situații de monopol pe piață								
11. Numărul mare de controale și inspecții								
12. Instabilitatea politică								
13. Schimbări frecvente ale legislației								
14. Reglementarea complicată a business-ului								
15. Probleme în reglementări la export-import								
16. Legislația muncii imperfectă								
17. Sistemul judecătoresc nedrept/inechitabil								
18. Alte, indicați								

7. Care sunt principalele surse de informare din care aflați despre corupție? (cel mult 3 răspunsuri)	1. Televiziunea	
	2. Radioul	
	3. Presa, inclusiv electronică	
	4. Experiența proprie	
	5. Discuțiile cu rudele, prietenii, cunoscuții	
	6. Rapoartele instituțiilor de stat	
	7. Comunicatele organizațiilor neguvernamentale	
	8. Comunicatele organizațiilor internaționale	
	9. Altele, specificați	

8. Cât de mult credeți în informațiile despre corupție din mass-media?	1.Foarte mult	
	2.Mult	
	3.Puțin	
	4.Nu cred deloc	
	5.NȘ/NR	

9. Cât de importante sunt următoarele cauze în răspândirea corupției în R Moldova? *Se evaluează pe o scară de la 1 la 4 (1 – cauză foarte importantă, 2 – cauză destul de importantă, 3 – cauză puțin importantă, 4 – nu este o cauză)*

	Foarte importantă	Destul de importantă	Puțin importantă	Nu este o cauză	NȘ/NR
Guvernarea mimează lupta cu corupția					
Este deja o tradiție					
Salariile mici					
Organele de drept sunt controlate de oligarhi					
Societatea civilă nu face destulă presiune asupra guvernanților					
Instituțiile publice nu sunt suficient de transparente					
Justiția nu este reformată					
Nivelul de cultură a populației este jos					
Persoanele corupte nu sunt trase la răspundere					
Presiunile din partea rudelor și prietenilor					
Presiunile din partea șefului					
Altele, indicați					

10. In opinia dvs, ,,	1. câtă încredere aveți în ...?					2. care este nivelul de profesionalism al acestora?			
	nu am deloc încredere	puțină încredere	multă încredere	încredere deplină	NȘ/NR	înalt	mediu	jos	NȘ/NR
1. Inspectori fiscali									
2. Grănicerii/polițiștii de frontieră									
3. Vameși									
4. Polițiști									
5. Judecători									
6. Colaboratori ai Centrului Național Anticorupție									
7. Colaboratori ai Comisiei Naționale de Integritate									
8. Procurori									

1. Cât de acceptabilă după părerea Dvs, este situația în care un funcționar primește o plată neoficială și o folosește pentru a-și achita datoriile la serviciile comunale?

Acceptabilă pe deplin	Acceptabilă parțial	Acceptabilă în anumite situații	Inacceptabilă	NȘ/NR

2. În opinia Dvs., cât de frecvent se recurge la bani, cadouri, contacte pentru a „soluționa” problemele în ...?

Instituțiile/serviciile/ domeniile	Nicio dată	Rar	Câteo dată	Adesea	Foarte des	Întot- deauna	NȘ /NR
Administrația publică centrală							
Administrația publică locală							
Inspectoratele fiscale							
Vama							
Poliția de frontieră/fostul serviciu de grăniceri							
Poliția							
Procuratura							
Inspecțiile sanitar-epidemiologice							
Birourile cadastrale							
Arenda proprietății de stat							
Instanțele de judecată							
Achizițiile publice							
Birourile de pașapoarte							
Serviciile comunale							
Camera Înregistrării de Stat							
Inspecțiile antiincendiarie							
Inspectoratul energetic							
Serviciile de protecție a mediului							
Centrul Național Anticorupție							
Eliberarea vizelor							
Licențierea							
Birourile notariale							
Birourile de avocați							
Accesul la credite, împrumuturi							
Înregistrarea transportului și eliberarea permisului de conducere							
Revizia tehnică a automobilelor							
Eliberarea autorizațiilor de construcție							
Furnizarea de apă							
Furnizarea de electricitate							
Furnizarea de gaze							
Furnizarea de căldură/agent termic							
Inspecția muncii							
Telecomunicațiile							
Companiile de asigurări							

3. Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu funcționarii publici, de obicei, iau forma de: (1 răspuns):	1.Contacte/relații	
	2.Cadouri	
	3.Bani	
	4.Presiuni din partea conducerii	
	5.Presiuni din partea organizațiilor criminale	
	6. Altele, indicați	□□□

Încă o dată Vă asigurăm confidențialitatea interviului nostru

4. Uneori, oamenii trebuie să plătească neoficial sau să ofere cadouri pentru a obține diverse servicii, pentru a evita probleme cu poliția sau alte organe de stat, precum și pentru a obține favoruri speciale (loc de muncă, contract, licență, etc.), Pe parcursul ultimului an Dvs. (sau altcineva din întreprinderea Dvs.) ați plătit neoficial sau ați oferit cadouri angajaților din următoarele instituții/servicii/domenii?

Instituțiile/ serviciile/ domeniile	14.1 Ați contactat instituția?		14.2 De câte ori ați contactat-o?	14.3 Ați plătit neoficial?		14.4 Dacă ați plătit neoficial, ați făcut-		14.5 De câte ori ați plătit neoficial ?	14.6 Suma totală, lei
	Da	Nu		Da	Nu	Din inițiativa proprie	Ați fost impu s		
1. Administrația publică centrală									
2. Administrația publică locală									
3. Inspectoratele fiscale									
4. Vama									
5. Poliția de frontieră/fostul serviciu grăniceri									
6. Poliția									
7. Procuratura									
8. Inspecțiile sanitar-epidemiologice									
9. Birourile cadastrale									
10. Arenda proprietății de stat									
11. Instanțele de judecată									
12. Achizițiile publice									
13. Birourile de pașapoarte									
14. Serviciile comunale									
15. Camera Înregistrării de Stat									
16. Inspecțiile antiincendiarie									
17. Inspectoratul energetic									
18. Serviciile de protecție a mediului									
19. Centrul Național Anticorupție									
20. Eliberarea vizelor									
21. Licențierea									
22. Birourile notariale									
23. Birourile de avocați									
24. Accesul la credite, împrumuturi									
25. Înregistrarea transportului și eliberarea permisului de conducere									
26. Revizia tehnică a automobilelor									
27. Eliberarea autorizațiilor de construcție									
28. Furnizarea de apă									
29. Furnizarea de electricitate									
30. Furnizarea de gaze									
31. Furnizarea de căldură/agent termic									
32. Inspecția muncii									
33. Telecomunicațiile									
34. Companiile de asigurări	1	2		1	2	1	2		

15. Când contactați instituțiile de stat, este mai ușor de a soluționa problemele prin „căi neoficiale” decât prin cele oficiale? (1 răspuns)	1.Intotdeauna	
	2.In majoritatea cazurilor	
	3.Foarte des	
	4.Câteodată	
	5.Rar de tot	
	6.Niciodată	
	9.NȘ/NR	

16. Estimați, a câta parte din timpul de lucru o utilizați pentru a rezolva problemele cu funcționarii din instituțiile de stat?	(%)
	9998 NȘ/NR

17. Pe parcursul ultimelor 12 luni, ce organe de control și de câte ori au vizitat compania Dvs.?		Numărul de vizite în 12 luni
	1. Inspectoratul fiscal	
	2. Poliția	
	3. Inspecția antiincendiară	

	4. Inspectoratul energetic	
	5. Inspekția sanitar-epidemiologică	
	6. Centrul Național Anticorupție	
	7. Serviciul de protecție a mediului	
	8. Inspekția Muncii	
	9. Altele, indicați	

18. Dacă inspectorul fiscal găsește o încălcare a legislației, cum procedează el de obicei ...	1. Inregistrează încălcările și întocmește actul de control conform regulamentului	
	2. Dă de înțeles că este necesar de a plăti pentru a „soluționa” problemele	
	3. Numește prețul pentru a corecta datele raportului	
	4. Altele (indicați)	

19. Dacă vi se depistează o încălcare a legislației pentru care trebuie să plătiți o amendă într-o sumă X, de obicei, a câta parte din această sumă este necesar de plătit direct inspectorului pentru a „soluționa” problema (% din X)	(% din X) 9998 NȘ/NR
--	---

20. Pe parcursul ultimilor doi ani, la câte concursuri de achiziții publice a participat compania Dvs.?	9998 NȘ/NR
---	---

21. Dacă nu ați participat, cât de importante au fost următoarele motive? (foarte important, important, minor, nu este un motiv)	Foarte important	Important	Motiv minor	Nu este un motiv	NȘ/NR
1. Complexitatea procedurii					
2. Costul procedurii					
3. Prea multă concurență					
4. Nu aș câștiga contractul fără efectuarea plăților neoficiale					
5. Procedura achizițiilor publice nu este transparentă și echitabilă					
6. Contractele directe sunt mai simple					
7. Din start se cunoaște câștigătorul (concursul e formal)					
8. Nu este profilul nostru					
9. Altele, indicați					

22. Cum evaluați aportul statului în desfășurarea business-ului Dvs.? (1 răspuns)	1. Ajută mult	
	2. Ajută întrucâtva	
	3. Ajută foarte puțin	
	4. Este absolut neutru	
	5. Câteodată chiar împiedică	
	6. Mai mult împiedică	
	9. NȘ/NR	

23. Imaginați-vă că ați fost impus să oferiți cadou unui funcționar public pentru a vă soluționa problema. În opinia Dvs., cum v-ați fi simțit? (un singur răspuns)

1. Indignat/ă	2. Injosit/ă	3. Indiferent/ă	4. Satisfăcut/ă	5. Bucuros/să	9. NȘ/NR

24. Dacă dvs. veți fi într-o situație delicată, veți plăti mită?	Da	Nu	Depinde de circumstanțe	NȘ/NR

25 Care ramură a puterii de stat Vă pare cea mai coruptă? (indicați un răspuns)	Parlamentul	Sistemul judecătoresc	Guvernul	NȘ/NR

26. Pe parcursul ultimului an dvs. sau altcineva din familia dvs. v-ați confruntat cu cazuri de mituire, protecționism, trafic de influență, etc. în instituțiile publice?	Da	Nu	NȘ/NR

27. Dvs. sau cineva din familia dvs. v-ați plâns/ați depus plângere privitor la cazurile de corupție? (Dacă NU, treci la întrebarea 30)	Da	Nu	NȘ/NR

28. Dacă Da, unde v-ați adresat? (răspuns multiplu 2)	1. La poliție	
	2. La avocat	
	3. În judecată	
	4. La Procuratură	
	5. În presă	
	6. Funcționarului superior	
	7. Prietenilor, rudelor, vecinilor	
	8. La Centrul Național Anticorupție	
	9. La ONG-uri	
	10. La Guvern, Președinție, Parlament	
	11. Altele, indicați	

29. A fost rezolvată problema dvs.?	Da	Parțial	Nu

30. Dacă nu ați depus plângere, de ce nu ați făcut-o? (răspuns multiplu 2)	1. Nu am știut unde și cui să mă adresez	
	2. Ar fi luat prea mult timp	
	3. Nimic nu s-ar schimba	
	4. V-ar fi creat doar probleme	
	5. Alte cauze, specificați	

31. Ați putea să povestiți despre un caz concret de corupție (dare/luare de mită, protecționism, cumătrism) din propria experiență din ultimele 12 luni?

32. Cât de eficiente ar fi următoarele măsuri pentru a reduce corupția în Moldova?	Deloc eficiente	Puțin eficiente	Destul de eficiente	Foarte eficiente	NȘ/ NR
Efectuarea reformei în sistemul judiciar					
Transparentizarea activității instituțiilor publice					
Promovarea în funcție după merit a angajaților din serviciul public					
Numirea unui procuror general din Uniunea Europeană					
Sanționarea mai severă a persoanelor corupte					
Confiscarea averii nejustificate a demnitarilor și funcționarilor					
Demiterea conducătorilor instituțiilor publice vinovați de comiterea jafului din sistemul bancar					
Creșterea presiunii populației asupra guvernanților					
Scoaterea organelor de drept de sub controlul oligarhilor					
Altele, indicați					

33. Cum considerați, care ar trebui să fie salariul lunar al următoarelor persoane pentru ca ele să nu primească plăți neoficiale?		Dolari SUA
	1. Funcționar de rând	
	2. Șef de departament	
	3. Ministru	
	4. Judecător	

34. Care din următoarele afirmații o considerați mai corectă?	1. Suntem corupți deoarece suntem săraci	
	2. Suntem săraci deoarece suntem corupți	

35. Cu care din afirmațiile de mai jos sunteți de acord? În Republica Moldova ... (1 răspuns)	1. Corupția nu poate fi combătută	
	2. Corupția va exista întotdeauna, dar poate fi limitată	
	3. Corupția poate fi redusă substanțial	

	4. Corupția poate fi complet extirpată	
	9. NȘ/NR	

36. După părerea Dvs, pe parcursul ultimului an (12 luni), corupția în instituțiile de stat „,

1. S-a micșorat	2. A rămas cam aceeași	3. A sporit	9. NȘ/NR

37. Cum considerați, are Republica Moldova mai multe șanse de a combate corupția dacă va fi supravegheată strict de Uniunea Europeană?	Da	Nu	NȘ/NR